

5 Мугъаммад
Пайгъамбардин
☞ муъжизатар

8 Вири махлукъат
Аллагъ-Таалади
Мугъаммад
Пайгъамбар патал
☞ халкънава

11 эдебият

НА ЛЕЗГИНСКОМ ЯЗЫКЕ

МЕРГЪЯМАТЛУ РЕГЪИМЛУ АЛЛАГЪДИН ТІВАРЦІЕЛДИ

12- Рабиу-ль-Авваль Мугъаммад Пайгъамбар ☞ хайи югъ я

Тебрик

Дагъустандин мусурманрин Диндин идарадин руководстводин ва гъакъни къилди жуван патай за квез Аллагъ-Таалади халкъ авур махлукъатрикай виридалайни тамамди тир Мугъаммад Пайгъамбар ☞ хайи югъ мубаракзава.

Пак Къуръандин аятдай аквазвайвал, Мугъаммад Пайгъамбар ☞ Аллагъди кве дуънья патални мергъямат яз ракъурнава. Гъавилай гъадан уъмметдикай хъуни чун къадар авачир къван шадарзава.

Пайгъамбарди ☞ лагъанва: "Къияматдин юкъуз гъар сад вичиз гзаф крани касдихъ галаз къарагъда". Къуй Аллагъди и Пайгъамбар ☞ хайи вацра адахъ чи кранивал генани артухаррай!

Пайгъамбарди ☞ гъакъни лагъанва: "Зун инсанрин къилихар къени авун патал ракъурнавайди я". Къуй Аллагъди и вацра чи къилихар хъсанар ва абур Пайгъамбардин

☞ къилихрив мукъва авурай!

Къуй Аллагъди чун Къияматдин юкъуз Мугъаммад Пайгъамбардин ☞ шафаатдик акатдайбурукай авурай!

За Аллагъдиз Мугъаммад Пайгъамбар ☞ хайи баркаллу Рабиу-ль-Авваль варз вири мусурманар патал берекатлуди хъун патал дуъа ийизва.

Дагъустандин мусурманрин Диндин идарадин председатель, Муфтий Агъмад-гъажи АБДУЛАЕВ

"Ревизия имам Магъдиди вичи ийида..."

Имамрин Советдин заседанидал Дагъустандин Муфтий Агъмад-гъажи Абдулаеван рахунар

Агъмад-гъажи Абдулаев: «Исламдиз зарар гун – им вири инсанитдиз зарар гайи мисал я...»

Диндин идарада Дагъустандин алимрин Советдин машгъур ва авторитетлу клуъд алимдикай ибарат тир Президиум кардик ква. Адан председателни Чиркейдай тир гъурметлу шейх Саид-афанди я. И мукъвара Президиумдин Заседание квиле фена. Агъадихъ чна виче и мярекатдин къилин къарарар ва несигъатар авай Дагъустандин Муфтий Агъмад-гъажи Абдулаеван рахунар гузва.

Сад лагъайди: Гъар са райондин имамди пуд вацран къене садра хъайитлани райондин гъар са хуърел къил чугуна клянда. И карни хуърер а къвалахзавай имамрин къвалах ахтармишун патал ийизвайди я. Къе имамри келзавай вязейрин метлебувилизи, абурун важибувилизи ва дуъз келуниз кьетлен фикир гана кляндава. Къе 90-йисар туш, гъалатлар авурла абур туклуър хъийидай кас авачир вахтар. Къе хейлин инсанриз Исламдай лап тамам чирвилер ава. Гъаниз килигна, райондин имам хуърериз физ анра арадал къвезвай месэляяр гъялуниз фикир гана клянда. Месэляярни гъар жуърединбур хъун мумкин я. Месэла, райондин имамдин иштираквал аваз гъялдайбур ва гъа ик мад. Хуъруъз атанмазди мигъабдал хкаж хъана инсанрин вилик рахун лазим къвезвач. Сифте хуъруън имамди ийизвай вяздиз яб гана клянда, ахпа кап, азкарар гъикл ийизватла килигна клянда. Ахпа жемьтдихъ галаз гуъруъшмиш хъана клянда. Къилинди, жемьтдиз яб гун ва адан теклифар кваз къун я. Им Президиумдин сад лагъай теклиф я.

Къвед лагъайди: Гъар са чкада тухузвай къвалах анин администрациядин къилихъ галаз алакъада аваз тухвана клянда. За куън идан гъакъиндай гъавурда твада. Администрациядин къилериз ва мэрриз, санал къачурла, Исламдай ахъгин артух чирвилер авач. Гъаниз килигна абуру чна къил кутур хейлин чи мярекатар акъвазарзава. Са хуъре, месэла, дараматни маса вири шартлар аваз аваз чкадин администрация ана медресе ачухуниз акси хъана. Чна ахъгин гъакимрихъ галаз женг чугвадач. Ахъгин крариз Алагъ-Таалади Вичи къимет гуда. Анжах чна тухузвай крарин гъавурда чкадин администрацияр гъавурда туна клянда, абурухъ галаз гуъруъшмиш хъана клянда, чаз вуч ийиз кляндаватла абуруз къалурна клянда. Гъакл хъайила къвалахни вилик фида.

Пуд лагъайди: Чкадин телевидение ишлемишун гзаф важиблу кар я. Гъар са районда къвед-пуд каналди къвалахзава. Аллагъ-

Таалади чаз ганвай и нямет инсанар Исламдин гъавурда тун патал ишлемишна клянда, эдебсуз шикилриз килигун патал ваъ. Эфирдиз гудай материал авачтла, ам «Махачкала-TV», «Чиркей-TV» ва «Домашний» твар алай телеканалривай тлалабиз жеда. Са къадар передачаяр чи Диндин идарадайни къачуз жеда. За фикирзавайвал, гъич садани квез ихътин материалар це лагъайла, ваъ лугъудач. Чкадин телевидение авачир чкайра ам кардик кутаз чалишмиш хъана клянда.

Къуд лагъайди: Вязер келдайла, мисклиндиз атанвайбур абурун гъавурда гъатунихъ еке метлеб ава. Имамди къватл хъанвайбурун чирвилерин дережадиз фикир гана клянда. Абуру гъавурда акъадайвал лагъана клянда. Имамри аятарни гъадисар гъизва, ахпа касни гъавурда гъатзавач лугъуз къуънер чуъкъвезва. Гъавурда къазвач, вучиз лагъайтла къватл хъанвайбур куън хътин алимар туш.

Саид-афандидин ктабар келзавайбуруз абур гъихътин гъавурда акъадай члалалди кхъенватла аквазва.

Вад лагъайди: Алай вахтунда важиблу месэлайрикай сад мисклинрин майишат ревизия авун ва анра аудиторский ахтармишун квиле тухун я. Уставдал асаслу хъана гъар са мисклинда ревизионный комиссия хъун лазим я. Гъа ихътин комиссия Диндин идарадани ава. Чна гъар йисуз аудиторриз эвер гуз чи къвалах ахтармишиз тазва. Чал чкайрилай шикаятар агакъзава. Инсанри мисклинрин кассайрин гъахъ-гъисаб ва я мисклинра бухгалтерия тухузвач лугъуз чпин наразивилер къалурзава. И карда куъмек гун патал чна ревизионный комиссия тешкилнава. Абуру куъ патав къведа. Эгер квез куъ мисклиндин бухгалтерия ахтармишна клан тахъайтла, и кар гужуналди садани ийидач.

Пайгъамбардин мавлиддикай фикирар

Гуърметлу тир стхяр ва вахар! Чна квез чи Мугъаммад Пайгъамбар ☞ дидедиз хъайи пак варз (Рабиу-ль-Авваль) алукуън риклин сидкъидай тебрикзава.

Чаз малум тирвал, гъа и пак вацран 12- югъ (ислен) чи играми Мугъаммад Пайгъамбар ☞ хайи югъ я. Алай йисуз и югъ февраль-март варцарал гъалтзава. Гъа ик, чи играми Пайгъамбар ☞ хайи йифез мавлид (яни хайи йиф) лугъузва. Ам чаз виридалайни багъа йиф я. Гъаниз килигна и йифиз ва и вацра къилий-къилиз мавлид келун, гъакл мавлидар авун гзаф хъсан яз гъисабзава. Лугун лазим я, мавлидиз талукъ яз еке ихтилатар, жуъреба-жуъре фикирар ава. Бязибуру - им бидъа, яни цийивал, ягъалмишвал яз гъисабзава. Амма Аллагъдин рекъел алай чехи пай алимрин фикирдалди мавлид кутугай, Исламди хъсан яз гъисабзавай мярекат я.

Инал ихътин суалар арадал къвезва:

1. "Мавлид" твар мус арадал атана ва ам къейд ийиз мус башламишна?

2. Шариатди мавлиддин гъакъиндай вуч лугъузва, и серенжем адан къанунрихъ галаз къазвани?

3. Мавлиддикай авай хийир?

4. Мавлидар ийидайла инсанри ахъйзавай гъалатлар гъихътинбур я?

Жавабар ихътинбур я:

1. Машгъур алим, гъадисрин имам Гъафиз Сахавиди кхъизвайвал, мавлид келун патал ачухдиз (официально) къватл жез Мугъаммад Пайгъамбардилай ☞ гуъгъуъниз пуд лагъай несилдин девирда башламишна ("Иъбанатут-Талибин", 3- том, 60- чин).

Идалай гуъгъуъниз 6 - несилдин девирда мусурманрин халиф Малик Музаффар (Ирбилдай тир) гъар йисуз мавлидриз 300 агъзур динар (пул) харж ийиз, машгъур алимриз, мугъманриз, дарда авайбуруз эвериз (къватл жез), садакъаяр пайиз хъана.

Пайгъамбардин ﷺ мавлиддиқай фикирар

1 « Мавлид гаф гуьгъуьнай арадал атанватлани, адан метлебдиқай Исламдихъ галаз санал аян тир.

2. Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ вичи вич хайи йикъаз еке метлеб гузвай, вичиз ихътин къимет гуниз Аллагъдилай еке разивал къалуруналди, ада и юкъуз сив хвена. Адавай "Я Пайгъамбар, Вуна и юкъуз, яни ислен юкъуз, вучиз сив хуьзва?" - лагъана хабар къурла, ада жаваб гана: "Ам зун хайи югъ я, а юкъуз зун пайгъамбар яз рекъе туна" (Муслима гъайи гъадис я).

3. Бухаридин «Сагъигъ» ктабда са гъадис ава ва ана икI лугъузва: "Гъар ислен юкъуз вичиз гъамишалугъ яз жегъеннем кхъенвай Абулагъабаз, яни къфирдиз азабриқай къезилвал ийизва, вучиз лагъайтIа вичиз хтул (яни Мугъаммад) ханвайди чир хъайила, ада еке шадвал авуна ва лукI дишегъли Сувайбат азадна". Идан гъакъиндай Дамаскъдай тир зурба алим Гъафиз Шамсуддин Мугъаммад бег Насруддина лугъузва:

"Аллагъди негъ авуна ва вичиз гъамишалугъ яз жегъеннем кхъенвай къфир Абулагъабаз сурун азабриқай гъар ислендиз акъван къезилвилер гузваз хъайила, Аллагъдин вилик тах-сирлу хъайи лукI Мугъаммадан ﷺ геле аваз физ, ам кIан хъуналди вичин шадвал къалуриз, имандин стхяяр

6. Жумъя югъ иллаки хъсан йикъариқай яз гъавилай гъисабзава хъи, ам Адам ﷺ ва маса пайгъамбарар хайи югъ тирвилай. Чи Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: "Гъасретдин йикъариқай лап хъсанди - им жумъя югъ я, вучиз лагъайтIа и юкъуз Адам Пайгъамбар ﷺ яратмишай югъ я. Бес пайгъамбарриқай лап хъсанди хайи югъ гъихъгинди я".

7. Шаддад бин Авса гъизвай гъадисда лугъузвайвал, чи Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ миъраждин йифиз Джабраил малаикдихъ галаз санал алайла адаз къве рекъат къиле твах лагъанай.

КапI авурдалай гуьгъуьниз Джабраилди Мугъаммад Пайгъамбарди-вай ﷺ хабар къазва: "Мугъаммад, ваз вуна капI гъина авунатIа чизвани?" - Ваъ, - лугъузва Пайгъамбарди ﷺ. Джабраилди лугъузва: "Им Байту-ль-Лагъм, яни Иса Пайгъамбар ﷺ хайи Вефлием я". И гъадисдай акъазвайвал, чна неинки Пайгъамбар хайи югъ, гъакI ам хъайи чкани кваз вине къун лазим я. (Ибн Гъажара лугъузва).

Къуръанда къейднава (мана): "Гъар сеферда, Пайгъамбар, Чна ваз пайгъамбардин тарихдиқай суьгъбетзава, ви рикI, яни, иман мягъке-мардайвал." Бес чун ва чи аялар чи пайгъамбардиз муьгъуьббат

яр гун патал кIват жезвай инсанрин межлис я. Ибур вири хъсан крар яз гъисабзава".

Имам Субуки: "Мавлид - им гъа и кар патал инсанар кIватI жезвай, лап хъсан кар яз гъисабзавай межлис, яни Пайгъамбардиз авай кIанивал къалурузвай лишан я".

Имам Нававидин муаллим имам

Мавлид - им вири уьлквейра чIехи пай алимри ва иман гъайбу-ру хъсан яз гъисабзавай серенжем я. Ибн Масъуда Пайгъамбардин гъадис гъизва: "Мусурманри хъсан яз гъисабзавайди Аллагъдин виликни хъсан кар я, абуру пис кар яз гъисабзавайди - им Аллагъдин виликни чIуру кар я" (Агъмада гъизва).

Абу Шамата лугъузва: "Чна тешкилзавай мавлиддин гуьрчегвал ва хъсанвал ибадат я: Пайгъамбардин ﷺ тIвар хкажун патал инсанар кIватI хъун, садакъаяр, пишкешар гун, мусурманрин арада шадвал, садвал ва муьгъуьббат артух хъун". Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: "Зун кIан хъайиди захъ галаз женнетда жеда".

Гъасанул Басри: "Эгер захъ Угъуд дагъдин заланвал авай къизилар хъанайтлани, за абур вири Мугъаммадан тIвар хкажун патал пайдай".

Маъруфу-ль-Курхи: "Мавлид патал тIуьнар гъазурайди, имандин стхяяр кIватIайди, михъи, къешенг пек-партал алуқIайди, хуш ниэр арадал гъайиди Эхиратдин юкъуз Пайгъамбардин ﷺ ва адан асгъабрин патав жеда".

Пайгъамбардин ﷺ тIвар виниз хкаждай мярекат тешкилайбурун кIвалера йисан эхирдалди берекат ва хушбахтлувал жеда.

Сарию Сакъати: "Пайгъамбардин ﷺ гуьрметдай тешкилнавай межлисдиз фидай ният авурда Женнетдин багъдиз фидай ният авурдаи гъисабзава, вучиз лагъайтIа ам аниз Пайгъамбардин ﷺ гуьрметдай физва". Пайгъамбарди ﷺ лугъузва: "Зун кIан хъайиди захъ галаз Женнетда жеда".

Жамалуддин Суюти: "Пайгъамбардин ﷺ гуьрметдай межлис (мавлид) тешкилнавай чка малаикрай ацIуда, Аллагъди а инсанриз, гъа и чкадиз мергъяматлувал, хушбахтлувал рекъе твада. Малаикрини а касдин тарифарда. Аллагъдини а кас бедбахтвилиқай, азарриқай хуьда, адан гунагърилай гъил къачуда".

Исламдин халиф Абдулмалик бин Марванан девирда Шамда хъсан къаш-къамат авай, балкIандал алаз викIегъдиз чамарар ийидай са гуьрчег жегъил гада жеда къван. Са сеферда балкIандаллаз куьчеда чамардайла, адавай балкIан хуьз тахъана шегъердин чIехидан хва кIурурик акатда къван. И кардиқай хабар ва ажуьгламиш хъайи пачагъди а жегъил вичин патав гъана къиникъин буйругъ гана. И арада жегъилдин бейнидиз инсанар кIватIна мавлид тешкилуни ва Аллагъдиз сажда авунин фикир къведа. ИкI хъайитIа зун сагъ амуқьда, лугъуда ада вичи вичик.

Пачагъдин вилик гъайила, бирдан пачагъ Абдулмалик хуьреда ва ада жегъилдивай тажуб яз хабар къада: "Жегъил-жаван, зи къаст вун къиникъ тир, амма вун акунмазди, вучиз ятлани, зи ажуьгъ къвахъна, лагъ вуна вуч авуна, суьгъурда тунваз тахъуй гъа!"

Жегъилди вичи авур ниятдиқай лагъана. Ахпа пачагъди лагъана: "За ваз гъалалзава, ма и агъзур динар, гъадахъ мавлид ая".

Куьне фикирдиз гъваш, стхяяр-

вахар! Мавлиддихъ гъихътин къуват аватIа. Жегъилди анжах ам тешкилуни ният тир авурди, Аллагъди лагъайтIа, ам къиникъдиқай къутармишзава. Бес мавлид гъакъикъатда тешкилнайтIа, гададин кIвале гъикъван берекет, хушбахтлувал жедай.

Гъа икI, мавлид - им Аллагъдиз муқъва хъунин, Пайгъамбардиз ﷺ авай муьгъуьббат къалурунин рекъ я. Идан гъавурда авайбуру ихътин пак межлисар къурмишун ва инсанар гъавурдик кутун гъикъван суваб кар я.

Играми мусурманар, квез мад

сеферда и пак Рабиу-ль-ав-валь варз ва Мугъаммад ﷺ хайи югъ мубаракзава.

Пайгъамбардин ﷺ артухвал

Аллагъди Мугъаммад Пайгъамбардилай ﷺ артухвал авай гъич са затIни яратмишна. Амай халкънавай затIарин винел Мугъаммадан артухвал ﷺ анжах Аллагъдиз чизва.

Агъадихъ абурукай са шумуд гъизва.

Халкъдиз ада хъиз хийир гайи кас тарихда мад авач. Адалди Пак тир Къуръан ракъурнава. Виликан пайгъамбардин ﷺ вири санлай къачур виниз тир ерияр ва артухвилер тек са Мугъаммадахъ ﷺ вичихъ хъана. Ам эхиримжи пайгъамбар я (мад пайгъамбар хъижеда лагъай кас кафирдиз элкъвезва). Ам неинки инсанрин гъакIни жинеринни малаикринни пайгъамбар я.

Адан Шарият вири инсаният патал кхъенва. А Шарият Къияматдин йикъалди амуқьда.

Адан уьммет патал чилин винел пад вири мискиндиз (яни Аллагъдиз ибадат ийидай чкадиз) элкъвенва.

Аллагъди Къуръанда адан тIвар муқъвал-муқъвал къадайвал авунвайди лугъузва: гъар юкъуз дунъядин вири мискинра азан гузва ва цIуд сеферда адан тIвар къазва, Шагъадат гъидайлани жуьмядин йикъан насигъатдални ва исламдин ктабрин сифте къилени адан тIвар къазва.

Са касдин уьмуьрни, адан уьмуьр хъиз, акI къилий-къилиз ахтармишнавайди туш. Адан гъар са кар, гъар са гаф мусурманри чешне яз къазва.

Аллагъ-Таалади адаз куьруь, амма маналу чIал гана. 14 виш йисан къене миллионралди ктабра адан дерин мана авай гафар кхъена, ва а ктабар са вахтундани куьгъне жедач.

Къиятамдин юкъуз ам сад лагъайди яз сурай къарагъда, гъа вахтунда вири пайгъамбарризни малаикриз Аллагъдивай шафаат тIалабиз кичIе хъайила, ада виридалайни вилик шафаат тIалаба, ва адан шафаат виридалайни вилик къабулни ийида.

Къиятамдин юкъуз вири пайгъамбарар адан тIварцIелди кIватI жеда.

Ам сад лагъайди яз Женнетдиз гъахъда.

Женнетда Аллагъди адаз "Васила" тIвар алай чка гуда, и кардал вири пехил жеда. Женнетда адаз мад "Макъамун Магъмуд" лугъудай чкани тайинарда. Ина вирида - инсанри, жинерри, малаикри адан тариф ийида.

Къуй Аллагъ-Таалади чун вири Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ шафаатдик акатдай ксарикай авурай!

мавлиддиз кIватIиз, Пайгъамбардин тарифар ийиз ва мусурман яз рекъизвай, бес идаз гъихътин суваб гуда." И гафариз фикир це, стхяяр!

4. Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ Мединадиз атайла, адаз Ашурадин юкъуз, яни мугъаррам вацран 10 - юкъуз сивер хуьзвай чувудар акуна. Ада абурувай "вучиз сивер хуьзвайди я?", - лагъана хабар къурла, чувудри адаз и юкъуз Аллагъди Муса ﷺ фиръавандиқай хвена, гъавилай чпи Аллагъдилай сивер хуьналди разивал къалурузвайди лагъана. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: "Мусадин асретдай чунни рази я", - лагъана вичини сив хвена ва вичин асгъабризни сивер хуьниз эвер гана.

Къуръанда Аллагъ-Таалади лугъузва (мана): "Гъакъикъатдани Чна вун къве дунъя патални рекъе тунвайди я". Маса са аятда лугъузва: "Аллагъдин мергъяматлувилел шадвал ая".

И аятрин гелеваз финалди, чун Пайгъамбар ﷺ кIан хъуниз ва адал шадвал авуниз неинки ам хъайи вацра, гъакI гъамиша мажбур я.

5. Аллагъди чаз чна Мугъаммад Пайгъамбардал ﷺ гъамиша салават гъун къалурунава.

"Гъакъикъатдани Аллагъди ва адан малаикрини Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ вине къазва, "Эй, иман гъайбур, куьнени ам вине яхъ". Бес мавлидда гъикъван Пайгъамбардин ﷺ тарифар ийизва!

аваз рикI мягъкем хъуниз лайихлу я эхир, вични адан уьмуьрдиқай, аламатриқай суьгъбетар авуналди, Адаман ﷺ лап хъсан рухвайриқай сад яз адан тIвар вине къуналди.

Мавлид - им вири уьлквейра чIехи пай алимри ва иман гъайбуру хъсан яз гъисабзавай серенжем я. Ибн Масъуда Пайгъамбардин гъадис гъизва: "Мусурманри хъсан яз гъисабзавайди Аллагъдин виликни хъсан кар я, абуру пис кар яз гъисабзавайди - им Аллагъдин виликни чIуру кар я". (Агъмада гъизва).

Мугъаммада ﷺ мадни лугъузва: "Ни вич хъсан патахъай къалуруна Исламда хъсан суннат авуртIа, адаз вичин гелез атайбурун паталайни сувабар кхъида" (Муслим).

Имам Шафииди лугъузва: "Къуръандиз, суннадиз, ижмаъдиз акси къвезвай (яни адан къанунрихъ галаз къан тийизвай) гъар са цIийи кар - им рекъелай алатун (ягъалмишвал) я, амма Къуръандиз, суннадиз ва ижмаъдиз акси текъвезвай цийивилерикай вири хъсан крарихъ галаз чун баришугъ я".

Мавлиддин гъакъиндай чIехи алимрин фикирар

Гъафиз Суюти: «Заз чидайвал, мавлид - им Къуръандай пак аятар кIелун, Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ уьмуьрдиқай, ам хайи йифиз хъайи аламатриқай суьбетар авун, адан тIвар виниз хкажун, эхирки, садакъа-

"Ревизия имам Магъдиди вичи ийида..."

Имамрин Советдин заседанидал Дагъустандин Муфтий Агъмад-гъажи
Абдулаеван рахунар

1 « Анжах чна флан имамди атай комиссия вичин мисклинди ахъай тавурдакай хабар гуда. Имам Магъди къведальди гъа икI жеда, ахпа, ам атайла, чна и малуматар вири гъадав вугуда. Ахпа ада вичи ревизия ийида.

Ругуд лагъайди: Къуй гъар сада вичин везифаяр къилиз акъудрай. Гъич садрани къвалав гвайдаз килигна кIандач. Эгер чна гъар сада вичин везифаяр гъакъисагъвилелди къиле тухвайтIа, берекатни жеда.

Ирид лагъайди: Гъар йисуз чна имамривай чпин купIара «Кунут» дуъа («Аллагъум-Магъдина») кIелун тIалабзава. Гъатта и кардин гъакъиндай «Ассалам» газетдиз Эвер гунни чапзава. Им Аллагъдихъ элкъвена чи дуъня, иллаки Дагъустан, фитнедикай, завалдикай ва гъакIни маса хата-баладикай хуън тIалабзавай дуъа я. Амма и кар куъне са ахъгин ашкъи авачиз ийизва. Вишекай са къвед я и кар ийизвайди. Зун инанмиш я, Дагъустанда дяве жедач. Анжах за квевай тIалабзава – куъне и дуъа кIела.

Квекай гъафбур, вири ксанвайла, тагъажуд-капI (экуънин капI жедалди йифиз ахварай аватайла ийизвай суннат-капI – ред.) ийиз къарагъзава. Аллагъдивай Дагъустан патал саламатвал тIалаб ая. Гъафбур гъаждал физва. Ана жуван Ватан патал саламатвилелай гъейри мад вуч тIалабиз жеда? Гъелбетда, чак виридак гунагъар ква, чна абурулай гъил къачун тIалабзава. Амма Дагъустан рикIелай алудмир. Къуншидин кIвал кудайла, жуван кIвале гъихътин секинвал жеда къван? Гъаниз килигна гъар са имамдин, гъар са мусурмундин буржи и дуъа кIелун я.

Муъжуъд лагъайди: Хуъруън имам, райондин имам къведа,

гайи мисал я. Тежрибалу имамрал меслят ая ва гъабуру лагъайвал ая. Ингъе са вуж ятIани тамуз катна, Аллагъдиз шукур, абурук чи мукъва-къилияр галач, лугъуз ацукъна виже къведач. Дагъустан чи виридан кIвал я. Са бязи политикар чун миллетриз пайиз чалшмиш жезватIани, чун сад я, чакъ Исламдила гъейри мад гъич са миллетни авач. Заз зи

патав мусурман дин гвай чувуд хуън регъят я, мукъва вагъабит жедалди.

Са къве гаф «Ассалам» газетдикайни «Ислам» журналдикай лугъуз кIанзава. Абуру инсанар гъавурда тунин карда еке кIвалах тухузва. Чал чкайрилай и изданийрин гъакъиндай хъсан ванер агакъзава. Абурукай инсанриз гъаф хийир ава. Эгер имам инсанриз гъафтеда садра акуртIа, газе-

да ацукъ тавунин гъакъиндай лагъ. За и месэла а себеб аваз къарагъарзава хъи, чи шегъерра зинавал, чал-кечирвал чкIанва. Имамди вичин вязера и кардай авай гунагъдикай лагъана кIанда. Дишегълиди вичи-вич дуъз тухун патал адаз вахтунда амаз тербия гана кIанда. Буба вичин аялрин къайгъуда жедай хъиз, имамни вичин гъилик галай мусурман-

рин къайгъуда хъана кIанда.

За вири и месэлайрикай ва абур гъялдай рекъерикай умумиламишна лугъузва.

Студентринни спортсменрин арада Исламдин теблигъат тухун важиблу кар я. Дагъустандин руководстводиз вил ягъайтIа, абурун арада гъаф спортсменар ава. Гилян спортсменрин арадани жезмай мэрарни министрар хуън мумкин я. Гъаниз килигна, спортзалра кIвалах тухун чи буржи я.

И мукъварал чи Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ хайи Рабиу-ль-аввал варз алукъзава. Са пуд йис идалай вилик Саудовский Аравиядин принцдин иштираквал аваз малумарнавай Пайгъамбардикай ﷺ виридалайни хъсан кIвалах кхъинин конкурсдин нетижаяр къадайла, заз Медина шегъердиз теклифнай. Гъанлай къулухъ ихътин конкурсар чнани тухуз башламишна. Куънени чкайрал гъа и кардиз фикир гана Пайгъамбардин ﷺ умуърдиз талукъарнавай конкурсар тухун лазим я.

Чи инсанар Исламдай савадлу хуън патал гъар са мисклинда диндин дибар чирдай курсар тешкилна кIанда. Дуъз капI авуниз, Къуръан кIелуниз къетIен фикир це.

Къе чи умуърда Интернетди мягкъем чка къазва. Гъар са алимди и кар фикирда къуна кIанда ва вилик физвай умуърда гуъгъуна амукъна виже къведач. Аллагъди ганвай и няметдикай чна менфят къачуна ам хийирлу рекъера ишлемишун лазим я.

07.01.2010. Махачкъала

Мугъаммад аль-Кагъиби

Комментарий герек туш

Имамдин кабинетдиз яхъIур йисан яшда авай са кас гъахъзава. Адахъ мад са кас гала. «Ассаламу алейкум!». «Ва алейкуму-с-салам». «Чаз мисклиндин имам герек я». «Башусте, куън адан вилик акъвазнава. Вуч месэла гъаз атанва куън?» «Чун никягъ авун патал атанва». «Сусаз вун вуж жезва?» «Зун сусан ими я. Заз сусан бубади инал вичин паталай векилвалдай ихтияр ганва». «Сусан буба вуч гъина ава?» «Ам шегъерда авач». «Хъсан я. ацукъ ая, амма сифтедай и кар къилиз акъудун патал вуна са шумуд суалдиз жаваб гун герек къезва». «Хъсан я».

Имамди ихтилат давамар авун ва кардив эгечIун патал атанвайбуруз чилел гамунал ацукъун теклифзава. Рахазвайди метIерал ацукъ тежезвайди акур имамди мад суал вугузва: «Ви кIвачер тIазвани?» «Ваъ», - жаваб гузва ада. Кар кIвачера авачирди къатIай имамди рахазвайдан вилик талукъ суал эцигъзава: «Багъишламиша, са суалдиз жаваб гун тIалабзава – куъне капI ийизвани?» «Ваъ, йизвач», - садлагъана жаваб гузва атанвайда. «Куъне капI садра хъайитIани авурди яни», – алатзавач имам. «Са шумуд йис идалай вилик ахътин кIвалах хъайиди тир».

Имамди атанвайди капI авунин, гъакI исламдин амай истемишунар къиле тухунин важиблу-вилин гъавурда тваз башламишзава. «Вуна абурукай вучзава? – хъел къезва атанвайдаз, - вуна ви буржи къиле тухуз башламиша». «За зи буржи къилиз акъудун патал, - секиндаказ лугъузва имамди, - векилвал гъаз атанвай ва я сусал къаюмвалзавай касди амал авуна кIанзавай шартIар ава ва абурукай къилинди Аллагъдиз акси ва гунагъда тахуън я». Сусан имиди лугъузва: «Зи гунагърин патухъай за жува жаваб гуда, купIуникай рахайтIа, таб тийин, заз ам гъеле ийидай гъич ниятни авач». «Ихътин дуъшуъшда завай ви стхадин руш никягъ ийиз жедач», – жаваб гузва имамди. «Ам ви буржи я!» - хъел къезва сусан имидиз. «Зун ина квез кIандай кIвалахар ийиз ваъ, шариатдин истемишунрал амал авун, абур хуън патал ацукънавайди я», - гъавурда тваз чалишмиш жезва имам. «Адахъ къабулиз жедай себебар ава къван», - ихтилатдик сусан имидихъ галаз атанвайди экечIзава. «Къабулиз жедай себеб, - лугъузва имамди, - им акъулдиз къеридахъ, яшар тахъанвайдахъ (Шариатдин къанунрай), дишегълийрихъ абурухъ вацран къилер авайла ва аял хайидалай къулухъ беден михъи жедалди ава. Квехъ лагъайтIа, и себебрикай гъич садни авач». ИкI лагъана имамди атанвайбурувай кабинетдай экечIун тIалабзава.

Абурун гуъгъуналлаз кабинетдиз яхъIурни Iуд йисарин яшда авай вичел камуфляжний форма, къунерални погонар алай са кас гъахъзава: «Ассаламу алейкум! Чаз никягъ авун патал имам герекзава». Атанвайди рушан буба тирди чир хъайи имамди хабар къазва: «Вуна капI ийизвани?» Ихътин суал гъич гуъзлемишни тавур сусан буба къах хъана амукъзава. Регъуъ сесиналди ада жаваб гузва: «Ваъ, ийизвач, гъич садрани авурди туш». Гъа сад лагъайдаз хъиз имамди атанвайдаз купIунин важиблубликай, ам тавурла жезвай гунагърикай, Исламдин дестекрикай ихтилат ийизва ва Аллагъдин вилик туба авуна капI ийиз башламишна кIандайкай лугъузва. «За гъич садрани и кардикай фикир авурди туш. За рикIин сидкъидай туба ийизва». Ахпа адав имамдин вичин гафар тикрар хъийиз таз туба ийиз туна ва вичин хизанни гъа и кардиз эвер гуда лагъана гаф гуз туна.

P.S.

Чаз капI чи патай ийизвай са гъихътин ятIани чалишмишвал ва я чи лайихлувал хъиз ава. Гъакъикъатда капI Аллагъ-Тaalади чаз вичин патай ракъурнавай регъим я. Ада чаз купIуна йикъа вад сеферда вичиз ибадат ийидай мумкинвал гузва. КапI тийизвайбур чеб Аллагъди ихътин мумкинвилкай магърум авунвай ксарикай я.

kahibiassalam@gmail.com

Эгер квез куъ мисклиндин бухгалтерия ахтармишна кIан тахъайтIа, и кар гужуналди садани ийидач. Анжах чна флан имамди атай комиссия вичин мисклинди ахъай тавурдакай хабар гуда. Имам Магъди къведальди гъа икI жеда, ахпа, ам атайла, чна и малуматар вири гъадав вугуда. Ахпа ада вичи ревизия ийида.

ада чаз кIвалахиз чирда, лугъуз вил алаз акъвазна кIандач. Ада аялрин ясли-бахчайра, школайра ва маса карханайра кIвалах тухвана кIанда.

Алатай йисуз Дагмедакадемиядай студентар тамариз катна лугъуз ванер акъатнай. Амма жегъилар тамариз маса заведенийрайни катзава. Гъаниз килигна, жегъилар къиникъикай хуън патал гъич тахъайтIа садра хъайитIани учебный заведенийрин студентрихъ галаз гуърушмиш хъана кIанда. Эгер чна и кар тавуртIа, жаванар тамариз финин карда чунни тахсиркарар жеда. Эгер чна галай-галайвал жегъилар гъавурда тун тавуртIа, жезвай террориствилин гъерекарик ва маса тахсиркарарик чи пайни жеда. Исламдиз зарар гун – им вири инсаниятдиз зарар

тарни журналар гъамиша патав хуъз жеда. Гъина хъайитIани – кIвалахдал, кIвале, ял ядайла абур ишлемиш ийиз жеда.

Мадни са месэладал куъ фикир желб ийиз кIанзава. Ам дишегълийрихъ галаз алакъалу я. Чун дишегълияр ажуз жинс я лугъуз вердиш хъанва. Гъакъикъатда абур викIегъ жинс я. Ингъе чна Диндин идарада дишегълийрин арада даъват тухудай группа тешкилнава. Абуру атайла, куъне абуруз куъмекар це.

Маса важиблу месэла. Гъаф пай имамар жаванар я. Абурув дишегълийриз тарсар гуз тамир. Маса чара амукъ тавуртIа, къуй абуру чпин папариз чиррай, ахпа гъабур дишегълийриз тарсар гуз фирай.

Куъне куъ вязера дишегълияр магърам галачиз масадан машин-

«...ВА АШГЪАДУ АННА МУГЪАММАДА-Р-РАСУЛУЛЛАГЪ»

Мугъаммад Пайгъамбар: «Зун рагъмет яз ракъурнавайди я, лянет авун патал ваъ»

И макъалада чна келима шагдадатдин къвед лагъай паюнин - Мугъаммад ﷺ Аллагъдин Пайгъамбар тирдахъ инанмиш хъунин мана-метлебдикай ва Пайгъамбардикай ﷺ вичикай ихтилат ийида.

Шагдадат – им гъакъкъатда Аллагъдилай гъейри теат авуниз лайих гъуцар авачирди ва гъакъкъатда Мугъаммад Аллагъдин Пайгъамбар ﷺ тирди мецел икърар, рикълел тестикъар авунин шагъидвал я.

Шагдадатдин къвед лагъай паюнин мана ам я хъи, чна Мугъаммад Пайгъамбардал ﷺ, адан буба Абдуллагъ, диде Эмина тирдал иман гъана къланда. Ам Мекке шегъерда хана, Мединадиз куъч хъана ва ана адан сур ава, Халикъди ам халкъарин патав ракъурна, абур Аллагъ сад тирвилини диндал гъун патал. Ам инсаниятдикай виридалайни михъиди тир, гъакъкъатдилай гъейри ада са затлани лугъудачир. Ам вири инсаниятдиз, чинерриз ва гъатта малаикризни Пайгъамбар яз ракъурнавай. Аллагъ-Таалади чаз виридаз адан рекъай фин эмирнава ва Пайгъамбардиз ﷺ табий туширдан иман къабулзавач. Ам инсанрикай виридалайни гъурметлуди я. Ам кълан хъун Аллагъди инсанриз ферз авунва. Адан Пайгъамбарвал эхирдай атанватлани, яратмиш ам виридалайни фад авунва.

Адан шарият дегишардай маса Пайгъамбар ракъурдач, вучиз лагъайтла ам Хатмул-Анбияъ - вири Пайгъамбаррин муъгъуър я. Ада Аллагъ-Тааладин эмирар са дегишвални ктун тавуна инсанрив агакъарна. Иса Пайгъамбардини ﷺ мад сеферда чилерал эвичи хъувурла, чи Пайгъамбардин ﷺ шарият къилиз акъудда.

Аллагъ-Таалади адаз вичин къланиди (Гъабиб) лагъай твар гана ва Мигъраж пишкешна цаварал хкажна. Гъа идалди Аллагъ-Таалади, са инсандизни тахъай хътин, Вич аквадай мумкинвал гана.

Пайгъамбарди ﷺ вичин сурал зиярат авур гъар са касдиз Къияматдин юкъуз куъмекда лагъай гаф гана. Пайгъамбардиз ﷺ са сеферда салават (хийир дуъа) авур касдиз Аллагъ-Таалади цудра хъийида.

Аллагъ-Таалади чирунин рекъе авай ксариз Пайгъамбар ﷺ гуъзгуъ хъиз я, вучиз лагъайтла, Пайгъамбар ﷺ чирун - им Аллагъ чирунин рекъе са клар я.

Пайгъамбардин ﷺ рекъай фин патал ва Дуъньядин Эхиратда разивал къазанмишун патал инсандиз лазим тир, Аллагъдин Илчидин ﷺ гуъзел сифетарни иер ахлакъ чир хъун чарасуз я. Аллагъ-Таалади вичин Расулдиз ﷺ масадбуруз тагай хътин къве дуъньядинни вири камилвилер бахшна. Инал чун адан лайихвилерикай рахада.

Чи Пайгъамбардихъ ﷺ такабурвилини са лишанни авачир. Гъатта иски парталар алуқлдай, вичин гъилерив чекмеяр ва парталар цвадай, тлуъклуър хъийида, кълалин маса крар ийида. Ам гзаф регъуъ кас тир, къил хкажна масадан чиниз килигдачир. Теклифдиз ваъ лугъудачир, луклран хъайитлани, азаддан хъайитлани патав фида. Ада савкъат къабулдай, гъатта ам са хупи нек хъайитлани ва пишкеш авурдахъ галаз санал недай.

Кесиб адан кесибвилиз килигна агъуздачир, пачагъ девлетдиз килигна вине къадачир. Садрани я папаз, я кълалахзавай фяледиз гъарайдачир. Са гъазаватда адавай душманриз беддуъа авун тлалабнай, ада икъл лагъана: «Зун рагъмет яз ракъ-

тадай. Пайгъамбарди ﷺ фу тлуърдалай къулухъни гъилер чуъхуъдай, ахпа къежей гъилер чинай эвядай. Хъвадайла, гъамиша Аллагъдин твар къадай ва гъар са хупи авурдалай гуъгуъниз Аллагъдиз шукур гъидай. Хъвадайла, ванер акъуддачир ва къапуниз «уф» гудачир.

Адет тирвал, ам метлер чилиз яна, гъилерни метлерал эцигна ацукъдай. Фу недай вахтунда ам каплдайвал ацукъдай. Ада лугъудай: «Зун лукъл я, ва лукъл хъиз ацукъун лазим я». Межлисда ацукънавай вахтунда, ам анал ийизвай ихтилатдик (къландатла дуъньядин, къландатла эхиратдин месэлайрикай) экечлдай.

Пайгъамбардин ﷺ рахадай тегъер виридалайни хуш жедайди тир. Адан гафар шиирдин члариз ухшар авай. Келимаяр секин ва ширин яз акътадай. Нубат алачиз ам рахадачир. Гъамиша инсанриз ислягъ ва камаллу насигъатар ийида.

Расулудлагъ ﷺ ван акъуд тавуна милли хъуреддай, асгъабарни адан гъурметдай санал хъуреддай ва ада абур акъвазардачир.

Пайгъамбарди ﷺ дамах квачиз алуқлдай, паранипара лацу рангунин парталар. Жъумя югъ патал адахъ къилдин махсус либасар авай. Сарагъушдин (чалмадин) къланикай титлес алуқлдай, бязи вахтара ам сарагъуш галачизни къилел жедай. Парталар анжах эрчи патахъай эгечлна алуқлдай. Гъа вахтунда чун безетмишзавай ва чи къецдилвал къеззавай

Аллагъдиз шукурдин дуъаяр келдай. Парталар хтлундайла, чапла патахъай эгечлдай. Цийи парталар алуқлдайла, виликанбур кесибриз гудай.

Пайгъамбардихъ ﷺ аба авай, ада ам каплдайла, къланик эклядай. Бязи вахтара ам са затлани эклягъ тавуна гъаклан рухунал къаткидай.

Расулудлагъ ﷺ виридалайни джумартди, гъил

абурухъ галаз гъахъ-гъисаб за ийида». Адав я динар, я диргъем гумукъдачир. Киседа са манат амай къван кълализ хкъведачир, ам гудай кесиб жагъун тавунмаз.

Пайгъамбар ﷺ виридалайни виклетгъ ва къегъал кас тир. Дяведа адахъ галаз санал акъвазна дурум гуз жедай асгъаб игит яз гъисабдай. Ам са кичевални авачиз душманрин къулаз фида. Дуъньядин затларикай адаз кичеведачир.

Пайгъамбардиз ﷺ вич патал садрани хъел къведачир, анжах Аллагъ патал къведдай. Масадаз даклан ихтилат сивяй акъуддачир. Ада вичин хъел хуъдай, хъел атай дуъшушарни гъакъкъат патал тир.

Расулудлагъ ﷺ виридалайни мергъямат авай инсан тир. Адаз инсанрилай гъил къачуз къландай.

Пайгъамбарди ﷺ вичин сурал зиярат авур гъар са касдиз Къияматдин юкъуз куъмекда лагъай гаф гана. Пайгъамбардиз ﷺ са сеферда салават (хийир дуъа) авур касдиз Аллагъ-Таалади цудра хъийида.

Жаза гудай мумкинвилер авайтлани, ада гзаф багъишдай. Садра Пайгъамбарди ﷺ вич агъу гана рекъиз къланзавай чувуд дишегълидилай гъил къачуна. Асгъабри а дишегъли къуна ва ам рекъиз кълан хъана, амма Пайгъамбарди ﷺ абуроз ихтияр ганач, ахъагъиз туна. Са маса сеферда, Жабраил малаикди ﷺ Расулудлагъдиз ﷺ са чувудди ицитлунар, суъгуърар ийизвайдакай хабар гана. Амма Пайгъамбарди ﷺ а чувуддиз неинки жаза ганач, гъатта адакай лугъунни авунач. Адан мергъяматлувал, регъимлувал къалурзавай гъадисар гзаф ава.

Адан къаш-къаматдин тариф ийизвайбуруз, ам ацлай вацран гуърчегвилихъ галаз гекъигунилай гъейри маса гаф жагъидачир. Ам виридан винел экъечзавай рагъ хъиз тир.

Расулудлагъ ﷺ я къакъанди, я асканди тушир, юкъван буйдинди тир. Гъасана (вичелай Аллагъ рази хъурай) адакай ахъайзавайвал: «Ам я къакъан, я аскан буйдинди тушир, амма виридалайни къакъан яз аквадай». Пайгъамбардихъ ﷺ виридалайни гуърчег чин авай. Адан чинай нур чкльидай. Адахъ къалин, члулав чуру галай, гъисабайла, вири 17 рехи члар авай.

Ам дуъзгуън буй, гъяркъуъ къуънер авай кас тир. Адан далудал, къве юрфун арада, пуд пиплен хал алай. Им адан пайгъамбарвилини муъгъуър тир. Пайгъамбардин ﷺ гъилин капашар ипекдилайни хъуътуълбур тир. Адан гъил къуна салам гайила, иер ни ва хуш жедай чими гъиссер са шумуд югъ алатайлани амуқъдай. Пайгъамбарди ﷺ вичин капаш алтадай аял муъкуъбурукай агирдин ни атуналди чир жедай. Расулудлагъдин хамунин ранг тариф ийиз тежедай хътин гуъзелди тир.

Адан чинал алай гъекедин стлар гъар сад са гевгъердиз ухшар авай. Адан ни мискдилайни (Шаркъ патан агир) хуш жедайди тир. Адан чларар дуъзбур тир, амма эвягъайла бурма жедай. Гъадисда кхъенвайвал, Пайгъамбарди ﷺ къуд гъилера къилин чларар турди я. Пудра Жабраил малаикди ﷺ, садра Абу Талгъата (вичелай Аллагъ рази хъурай) эхиримжи Гъяж къурмишайдалай гуъгуънизи. Жабраил малаикди ﷺ тур чларар вири малаикри цаварал хкажна. Абу Талгъата турбур чилел аламукъна, абурун сан-гъисаб 12332 члар тир. Абур берекат, сеbeb хъун патал чпис асгъабри къачуна, идан гъакъиндай гзаф риваятарни ава. Пайгъамбардин чларар хуъзвай мусурманар къени ама.

Гъадисда къейдзавайвал, Къияматдин юкъуз инсан вичиз къланибурухъ, хуш тирбурухъ галаз жеда. Са кас кълан хъун патал ам гъихътинди ятла чир хъун лазим я. Къуй Аллагъди чаз Пайгъамбардикай ﷺ чирвилер къачудай ва ам гъакъкъивилелди кълан жедай мумкинвал гурай. Адан рехъ къуна фида. Нусретни гурай, Къияматдин юкъуз адахъ галаз санал къахрагъдайвал.

Аллагъди чаз гъахъ батлулдивай чара ийидай чирвал гурай. Амин!

Чи Пайгъамбардихъ ﷺ такабурвилини са лишанни авачир. Гъатта иски парталар алуқлдай, вичин гъилерив чекмеяр ва парталар цвадай, тлуъклуър хъийида, кълалин маса крар ийида. Ам гзаф регъуъ кас тир, къил хкажна масадан чиниз килигдачир.

урнавайди я, лянет авун патал ваъ». Гъалтайбуруз эвел салам гузвайди гъам тир. Аллагъдин твар мецел тагъана я ацукъдачир, я къарагъдачир. Кап ийидай вядеда адан патав кас атайла, ада кап куъруъ ийидай ва а касдин дердидикай хабар къадай.

Пуънал гзаф къенят тир, кълале вуч аватла, гъам недай. Эгер са хумравар жагъайтла, абур фуни галачиз недай. Эгер мухан ва я къуълуън фу хъайитла, маса тлуън галачиз къурай фу недай. Садрани тлуъниз тикъет ядачир, кълан хъайитла недай, тахъайтла –

ачухди тир. Рамазандин вацра адан мердвилиз и къил а къил авачир. Тлалабиз атай гъич садазни ваъ лугъудачир.

Садра адан патав 90 агъзур диргъем (гимишдин пул) гъана. Ада абур кълалин ракларин вилик са рухунал эцигна ва сад амай къван вири пайна. Адан патав тлалабчир атайла, кълале гудай затл амачиз акурла Пайгъамбарди ﷺ лугъудай: «Алад, зи твар къуна, савдагарривай къландай затл къачу,

Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ муъжизатар

«Лагъ (я Мугъаммад) эгер инсанарни джинар санал кваті хъайитлани, ахътин Къуръан акі гуъзелдиз туьктуьриз абурулай алакьдач, гъатта сада садаз куьмек гуз хъайитлани» («Аль-Исраъ» сура, 88-аят).

Чи играми Мугъаммад Пайгъамбардихъ ﷺ гъисаб тежер къван, жуьреба-жуьре муъжизатар авай. Абурукай чун са бязибуруз килигда, иншаАллагъ. Муъжизатрикай рахадалди чаз ам вуч шей ятла чир хъана кланда.

Муъжизат – им вич пайгъамбар я лугъузвай касди гъахъ загъир жедайвал ийизвай аламатдин кар я.

Аллагъ-Таалади гъар са пайгъамбардиз вич авай вахтунихъ галаз къадай муъжизатар ганва. Месела, суьгъуьр гзаф авай фараонрин девирда атай Муса пайгъамбардиз ﷺ аса гана. Суьгъуьрчийри чпин епер, твалар чилел гадарна абурукай иланар авурла, Мусадди ﷺ вичин аса гадарна ва адакай са зурба гъуьлягъ хъана, адани вири иланар туьктуьнна. И кар акур суьгъуьрчийри гъакъикъатда ам Аллагъди ﷺ ракъурнавай пайгъамбар тирди гъавурда акъуна ва иман гъана.

Иса пайгъамбардин ﷺ девирда медицина гзаф машгъур тир, гъавилияй, инсанар инанмиш жедайвал, Аллагъди адаз начагъбур сагъар хъийидай, къийибурал чан хкидай такъат гана.

Аллагъди ﷺ Вичиз клани пайгъамбар Мугъаммадаз-ни ﷺ, ам атай вахтуниз килигна, муъжизатар ганва:

Сад лагъайди, Къуръан Аль-Карим. Къуръан виридалайни зурба, къияматдин ийкъал къван амуькдай муъжизат я. Гъар са асирда яшаммиш жезвай инсанриз адай аламатдин, Ислам дин тайин ийидай шей-эр жегъида. Арабри чпин члалал дамах ийизвай, иер каламдиз къимет гузай арада, клелиз, кхъиз чин тийизвай Мугъаммада ﷺ ахътин иер, челадай алакь тийидай гафар лугъуз хъайила абуру мягътел хъана амуькна. Гъакі ятлани, гаф амуьк тавурла, мушрикри ам Мугъаммада ﷺ туьктуьрзавайди я лагъанай. Ва Аллагъ-Таалади абуруз жаваб гана (мана): «Лагъ (я Мугъаммад) эгер инсанарни джинар санал кваті хъайитлани, ахътин Къуръан акі гуъзелдиз туьктуьриз абурулай алакьдач, гъатта сада садаз куьмек гуз хъайитлани» («Аль-Исраъ» сура, 88-аят). Чаз аквазвайвал, Къуръан атайдалай къулухъ садавайни ам хътинди туьктуьриз хъанач, я жени ийидач, Ислам диндихъ гъикъван гзаф душманар хъайитлани.

2. Варз кве пай хъун. Бухариди агакъарнавай гъадисда лагъанва: «Меккедин халкъди Пайгъамбардивай ﷺ делил къалурун тлалабайла, ада гъилелди ишара авуна варз кве патал пайна, са пай са дагъдин къилел ва муькуьдни масадал ацуькна. Кафирри лагъана: «Чун Мугъаммада ﷺ суьгъуьрда тунва, чна и кар маса уьлквейрай сафардай хквезвайбурувай хабар къада. Хтайбуруни тесикъарна и кар, амма абуру инанмиш хъанач. И арада Аллагъди ﷺ аят ракъурна (мана): «Къияматдин югъ муьквал хъана ва варз кве пай хъана» («Аль-Къамар» сура, 1-аят).

3. Тупларин арадай яд атун. Анас бну Малика лагъана: «Рагъданин капі хъанвай ва инсанар дастамаз къачудай цихъ къекъезвай, амма яд абуруз жагъаначир, ахпа абуру чпив гумай ятар стлал-стлал кватіна Расулюллагъдин ﷺ къилив гъана, ада и це вичин гъил тунва ва инсанриз адакай дастамаз къачу лагъана. Заз акуна гъикі адан тупларин арадай яд акъатзавайтла ва вирида а целди чпин игътияжар къилиз акъудна». Къатадата Анасавай хабар къуна: «Куьн шумуд кас авай?». Ада жаваб гана: «Пуд виш къван кас».

4. Пайгъамбардин ﷺ дуьадалди марф къун. Бухариди чал агакъарнавай гъадисда кхъенва: «Са жуьмядин юкъуз, Расулюллагъ ﷺ минбардал акъвазна хутлба клелзавай вахтунда мисклиндиз са итим гъахъна лагъана: «Я Расуляллагъ, гъелек хъана чи мал-девет, къураматдин гъилияй ийир-тийир хъана амуькна чун, Аллагъдивай марф тлалаб ая». И арада Пайгъамбарди ﷺ гъилер хкажна тлалабна: «Я Аллагъ марф це чаз, я Аллагъ, марф це чаз, я Аллагъ, марф це чаз». Анаса лугъузва: «Валлагъи, Пайгъамбарди ﷺ гъилер хкаждадди цава гъич са цифинин клусни авачир, дуьа авуна гъилер агъуз хъувунмаз цав цифери къуна ва ам минбардилай эвичлалди марфадин стлалар акатна, идалай къулухъ ругуд ийкъан къене чаз рагъ акъунач». Са гъафтедилай, мадни жуьмядин юкъуз, гъа и итим атана лагъана: «Я Расуляллагъ, гъелек хъана чи мал-девет, ийир-тийир хъана амуькна чун марфадин гъилияй, Аллагъдивай тлалаб ая ам акъвазардайвал». Пайгъамбарди ﷺ гъилер хкажна тлалабна: «Я Аллагъ, чал къурмир, дагъларизни кламариз къура». Анаса

лугъузва: «Дуьа авунмазди, садлагъана марф куьтягъ хъана ва чун ракъиникай хъфена».

5. Пайгъамбар ﷺ кланивиляй кланчл шехъун. Агъмада агакъарнавай гъадисди хабар гузва: «Расулюллагъди хутлба хумравдин тарцин кланчунал акъвазна клелдай. И кар акурла, ансаррикай са дишегълиди лагъана: «Я Расуляллагъ, захъ кларас устлар са лукі ава, за адаз хутлба клелдай са минбар туьктуьрдайвал эмир гудани»? «Эхъ», - лагъана Пайгъамбарди ﷺ. Жуь-

мядин югъ алуькайла, Пайгъамбар ﷺ цийи минбардал хкаж хъана, и арада садлагъана кланчунал шелдин ван акъатна. Расулюллагъ ﷺ минбардилай эвичлна, кланчл жуван хурудив агудна ва ам гъвечл и аял хъиз секин хъана. Им хутлба вичел акъвазна клел тавурхъиняй шехъайди я, - лагъана Пайгъамбарди ﷺ.

6. Жанавурди Мугъаммад ﷺ Аллагъдин ﷺ Расул тирди шагъидвал авун. Агъмада гъадис агакъарна: «Са жанавурди хиперал вегъена ва абурукай сад къуна, чубанди адахъ калтугна адан сивяй хеб акъудна. Жанавур къулухъ галай квачерал ацуьк хъана лагъана: «Ваз Аллагъдикай кичлезвачни зи ризкъи къакъудиз»? Яъ, им вуч ажаиб кар я, жанавур захъ галаз инсандин члалал рахазва, - лагъана чубанди. Жанавурди лагъана: «Идалайни ажаиб шей гъим ятла за ваз лугъудани? Мугъаммад я, алатай вахтара хъайи кваллахрикай хабар гузвай». Югъ няни хъайила и чубан Мединадиз хтана, Пайгъамбардин ﷺ къилив атана, хъайи къиса ахъайна. Адаз яб гайидалай къулухъ Расулюллагъди ﷺ инсанар кватлун эмирна. Ахпа ада чубандиз халкъдин вилик экъечлна хъайи къиса ахъаюн эмирна, ада ахъайна, ахпа Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Ада дуьз лагъана, валлагъи, Къияматдин югъ алуькдач гъатта вагъши гъайванар инсанрив рахадалди».

7. Пайгъамбарди ﷺ дуьа авуна буьркъуьди сагъ хъхъун. Агъмада чал ихътин гъадис агакъарнава: «Са буьркъуь итим Пайгъамбардин ﷺ патав атана лагъана: «Я Расуляллагъ, Аллагъдивай зун сагъар хъийидайвал тлалаб ая». - Ваз кландатла сабуру ая, адакай ваз Эхиртда менфят жеда, я тахъайтла за ийида дуьа, - лагъана Пайгъамбарди ﷺ. Ада дуьа хъайна. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Ятла жува дастамаз къачуна, кве рекят капі авуна и дуьа кледа: «Я Аллагъ, за Вавай тлалабзава ва Вахъ элкъезва, Ви регъимдин Пайгъамбардин гъурметдай, я Мугъаммад, за ви гъурметдай тлалабзава, зи игътияж къилиз акъатдайвал, я Аллагъ адан шафат заз къисмет ая». Ада вичиз лагъайвал авуна ва сагъ хъхъана».

8. Пайгъамбарди ﷺ тфу гвяна Али асгъабдин вилер сагъ хъхъун. «Хайбар» гъазаватда Расулюллагъди лагъана: «За пака пайдах Аллагъдизни Адан Расулдиз клани, душмандал гъалиб жедай касдив вугуда. Пакадин юкъуз Алидиз эвер гана, ам атана, амма адахъ вилерин начагъвал авай, гъавилияй Пайгъамбарди ﷺ вичин са тмимил тфу къачуна адан вилеривай гвяна. Вилер сагъ хъхъана ва идалай къулухъ садрани тла хъхъанач».

9. Гапурдиз элкъвей кларасдин твал. Ибн Исгъакъа агакъарнавай гъадисда лугъузва: «Бадр гъазаватда Укашат бну Мигъсанан гапур хана ва Пайгъамбарди ﷺ адав са твал вугана ва адал душманар ягъ лагъана, Укаштан гъиле гъатнамазди твалуникай са яргъи, хци гапур хъана, ам гваз ада даяе давамарна. Гъа икл, адав гапур гумуькна гъатта шагъид жедалди. Къуй Аллагъди чи иман клеви авурай ва чун и дуньядай иман гваз фидайбурукай авурай! Амин.

Гъасан Амаханов, ДИУ-дин студент

Зарипат Хазимова

Вахтар, вахтар...!

Кхъидай темадихъ къекъезвай журналист къуй маршрутний таксидиз гъахърай. Гъана адаз са шумудни са макъала кхъидай материал жегъида.

Маршрутний такси кве ким хъиз я. Квез анай къвен тийидай ван жедач. Ацуькнавайбуру рахан тийизвай тема авач, чпизни гъич са куьникайни регъуь тушиз. Гъатта жувни хабарни авачиз ихтилатдик экечлзавай дуьшуьшарни жезва. Ингъе, са ни ятлани са низ ятлани са вуч ятлани лагъанай, Айшадал са гъихътин ятлани хуру ахъа перем алай, Магади вичиз къвед лагъай паб вахчунва, Патя вичин алкоголик гъуьл тунва масадаз хъфена, гъуьл наркоман хъанвай Саида хизан хуьн патал чтуру рекъе ава, гъихътин торт хъсан я, къиметар хкаж хъанва, жегъилар чтуру хъанва ва гъа икл мад.

Ихтилатар ихтилатар... Абурув чи япар вердиш хъанва. Амма и муькварал заз акур шиклиди зак къурху кутунва. Кве руша маршруткада ихтилатдал илигнавай. Абурун ихтилатни тамариз катнавай жегъил гадайрин патав абуру кефли авун патал физ хквезвай жегъил рушарикай тир. Чпини и кардикай, гъич са регъувални авачиз, акі лугъузвай хъи, на лугъуди им хъана клани жергедин са кар я. Абурун рахунрай зун гъавурда акъурвал, абуру ахътин рушар гъич негъни ийизвачир. Абуруз яб гайи зун пагъ атлана амуькна. Гъарайдай вахт алуькнава: «Эй, инсанар! Чахъ вуч хъанва? Чна чи ягъ-намус квехъ дегъишарнава?»

Чун Ислам хуьзвайбуру я, чна Ислам миьхи хъийизвайди я, лугъуз тамариз фенвайбуру бес гъикі? Куь тапан идеология кваз къан тийизвайбуру ягъиз рекъизвай куь дин гъихътинди я? Гуж гъалиб авун, зинавал, яна къин – бес ибуру Исламда члехи гунагърик акатзавачни?

И муькварал Диндин идарадиз Гъамидован проспекта авай гзаф этаждин квалера яшаммиш жезвай агъалийрин арзе авай кагъаз атана. Гъа ихътин кагъаз абуру Дагъустандин Президентдин адресдизни рекъе тунва. Са куьникни умуд кумачир инсанри чавай куьмек тлалабун къетлна. Абуру яшаммиш жезвай квалерин патав ийфен клуб кардик ква. Ада нянин сятдин иридалай пакамалди кваллахзава. Кваллахдилай галатнавай инсанар ял акъалдарун патал чпин квалериз хкведайла, ина анжах кваллах башламиш жезва. «Ина ашнабазхана ахъагъайдалай къулухъ, - кхъизва агъалийри, - чи секин уьмуьр куьтягъ хъана. Клевиз язавай музыка, ягъ-ягъунар (са бязи вахтара яракъ ишлемишуналдини), чал-кечир ихтилатар...». Гуьруьшмиш хъайила, абуру ахътин шейэр ахъайзава хъи, гъатта инанмиш хъун четин я. Дагъвийрихъ эгер чпин ягъ-намус амайтла, абуру жедачир. Агъалийри лугъузвайвал, аниз лап жегъил рушар къезва. Абуру чпиз бубавилиз виже къезвай итимрихъ галаз къезва. Гъа ихътин «карханаяр» шегъерда гзаф ава. вучиз лагъайтла абурухъ шегъерда игътияж ава. Анжах ихътин крарихъ акъурла элкъевна хкведай бумерангдин асул бине, яни принцип ава. Ахътин чкайрикай менфят хкудзавайбурухъ чпин хизан, паб-аял ава жеда. Тарихдай ихътин са мисал гъиз жеда. Са туьквей хизан хъана. Нияз хтай гъуьлуьвай папа хабар къада: «Лагъ кван, вуна кве вуч гунагъ кар авунатла». «Хъайи кар авани? жузуна гъуьлуь. Папа ам гъавурда турвал, нек гваз къезвай гадади кве гъич садрани тавур кар авунва – ада вегъена и дишегълидин гъиликай къуна. Регъуь хъайи итимди кве базардал вичиз са гуьзел дишегъли акуна ва яргъалди адалай вил алудиз тахъайди ахъайна. Ингъе гъа идаз бумерангдин принцип лугъуда».

«Адаман рухвар акі я хъи, абуру акъваз тавуна гъарамдихъ ялзава», - кхъенва Пайгъамбардин ﷺ гъадисда. Пак Къуръандани Аллагъ-Таалади жазаламишнавай халкъарикай кхъенва, идан сеибни Адаз яб тагун, чал-кечирвал ва маса гунагъ крар я. Пермь шегъерда и муькварал хъайи бедбахтвилини чак къалабулух кутун лазим я.

Къуй Аллагъ-Таалади чун дуьз рекъе турай!

zaripatassalam@gmail.com

Пайгъамбаррин тарихдай

Эвел – алатай нумрайра

Намуруз (вич Аллагъди негънавайди тир) гьикI къенатIа куьруь суьгъбет

Ялавалди кузвай цIун къене са затIни тахъай Ибрагъим ﷺ акунатIани, Намруз вичин такабурулу-виляй Аллагъдин гъакъ-икъатдин рекъел атанач. Акси яз адан инанмишсузвал генани дерин хъана.

И вахтунда къурамат авай ва къуьлни багъа хъанвай. Намрузан гъамбарханайра лагъайтIа, бегъеман къадарда къуьл авай ва вири къуншияр адавай къуьл къачуниз мажбур хъанвай. Къуьл кIанз атай гъар садавай Намруза хабар къадай: «Зун куьн патал вуж я?» Абуру жаваб гун лазим тир – ам абурун аллагъ я лагъана. Анжах гъа ихътин жаваб гана, икрам авурдалай къулухъ ада къуьл маса гуз тадай. Ада вич аллагъ яз гъисабзавай ва вири халкъ саки къуд виш йисан къене лукъвиле туна.

Къурамат авай вахтунда Ибрагъимни ﷺ Намрузан къилив къуьл къачуз фена. Намрузаз Ибрагъим ﷺ чир хъана ва адавай хабар къуна: «Зун вун патал вуж я?» Ибрагъима ﷺ жаваб гана: «Вун Аллагъдин лукъарикай сад я». Ва Намруза вичиз юкъ агъузана икрам авун эмир гайила, Ибрагъима ﷺ жаваб гана, бес Аллагъдила гъейри, садазни сужда авун кутугнавач. Намруза хабар къуна: «Ви Аллагъ вуж я?» Ибрагъима ﷺ жаваб гана: «Ни рекъизватIа ва чан хкизватIа, гъам Аллагъ я». Намруза лагъана бес вичивайни рекъиз ва чан хкиз жеда ва яна къиникъин жаза ганвай къве кас вичин патав гъун эмирна. Абурукай сад къена ва садал чан туна. И вахтунда Ибрагъима ﷺ лагъана: «Аллагъди рагъ ам экъечIдай патахъай акIидай патахъди тухузва, вуна лагъайтIа, адаз къарши тегъер ая». Намрузаз гудай жаваб хъанач.

Ибрагъимаз ﷺ затIни гъачиз кIвализ хтун четин тир. Ада вичин шешелар къумадай ацIурна ва и пар гъаз кIвализ хтана. Хтанмазни ам гъасятда ахварал фена. Ам ахварикай кватайла адаз тIуьн гъана. Ада хабар къуна: «Им гъинай я?» Абуру жаваб гана, бес вичи гъайи гъуьруькай я лагъана. Ва ахпа ам гъавурда акъуна, къум къуьлуьз акъвазна. И кар ада вичи хизандикай чъуьнуьхна ва Сад тир Аллагъдин тариф ийиз хъана ва Адаз кIан хъайила Вичин лукIраз пай, ризкъи гузвайди я.

Инанмишсузвилив ацIанвай Намруз цаварал хкаж хъана Аллагъдихъ галаз женгиниз гъазур жезвай. И кар патал ада къве агъзурни зуран метрдин къеле эцигна. Ада лекъерин къве шарагдиз як ва фу гузвай. Абурукай еке лекъер хъайила кIарасин ящикар авуна, адахъ юрк галкIурна ва къилелни якIун кIус эцигна. Лув гудалди ада лекъериз тIуьн ганач. Ахпа ада лекъерин кIвачерик ящик кутIунна ва вичиз вафалу визирь галаз ана ацукъна. Юркунал алай як акурла гишин хъанвай лекъер анал хкаж хъана. Абуру якIухъ агакъ тийиз гъакI лув гуз хъана, Намруза лагъайтIа, Аллагъ жагъурзавай. Са малаикди адаз гъарайна: «Я Аллагъдин душман, вун гъиниз хкаж жезва?» Намруза фикирна хъи, бес и вичиз гъарайзавайди Аллагъ я лагъана ва ам чIемерукдай яна. Хъел къушарикай сада акъуна ва ивидай ктад хъанваз элкъвена адал ахват хъууна. Намрузаз вичи Аллагъ къенвайди хъиз хъана шад хъана. Анжах ам сагъ ва саламат яз чилел экъичI хъувурла, бирдан адан чанда кичI гъатна ва кичIевилляй адан къил лацу хъана, ам начагъ хъана ва акъван дегиш хъана хъи, инсанриз ам чир хъжезмачир. Турфанди адан къеле чIурна. Амма Намрузаз вич магълуб хъанвайди къалуриз кIанзавачир. Аллагъдин къуватар гъеле зайиф тахъанвайдакай малумарай ада вичин женг Адахъ галаз чилерал тухуда лагъана. Намруза Ам чилел эвичIна вичихъ галаз тураралди женг цIугун патал Аллагъдиз эвер гуда.

Аллагъдин эмирдалди Ибрагъима ﷺ адаз лугъуда хъи, гуя ада вичин виридалайни къуватлу къушунар гъазуррай, абурухъ галаз женг цIугун патал Аллагъди вичин виридалайни зайиф гъайван рекъе твада. Тайинарнавай юкъуз Намруза лап хъсан гъазурлухвал акунвай. Аллагъдин эмирдалди Намрузан къушунрал сергъят авачир къван мичегрин къадарди гъуьл галай патахъай гъужумда. Са къадар вахтунилай Намрузан къушунрикай аму-

къайди кIарабрин хара тир, гишин мичегри адан къушун мишхиз тергна ва Намрузал лагъайтIа чан туна. Виридалайни зайиф мичег адан нерин хилай мефтIедиз гъахъна ва ам сагъар тежедай азардикди начагъ хъана. И азардин дарман лагъайтIа Аллагъди датIана адан къил гатуникай ибарат авуна. ЛукIари саки якIур йисан къене гъутаралди ва жезуреба-жуьре маса шейералди адан къил гатаз хъана. Эхирки абурукай сада адан къил лап къевиз яна хана. Намрузан хайи къилий ам жазаламишунин яракъ хъайи ва вич нуькI къван чIехи хъанвай мичег акъатна, лукIра лагъана: «Им Аллагъдин душмандиз ганвай жаза я».

Эхирки Ибрагъима ﷺ Исмаилаз ﷺ Аллагъдин эмирдикай лугъун къетIна, яни Аллагъдин эмирдалди вичин хва къурбанд ийизвайдакай. Исмаила ﷺ жаваб гана: «Буба, Аллагъдин эмир къилиз акъуд – иншаллаАллагъ гъа ида ваз зи сабурулувал, муьтIуьгъвал аквада».

Аллагъдин къушунрин къадар гъикъван ятIа садазни чидач ва садавайни ам къал-къиждалди, амалдарвилелди магълуб ийиз жедач. Аллагъдин къуват виринра ва гъар сана ава. «Кун» (Хъухъ) лагъай келимадалди Адан къудрат, эмир жезва.

Ибрагъимаз ﷺ вичин хва Исмаил гьикI къурбанд ийиз кIан хъанайтIа, гъвечIи гъадиса

Ибрагъим-ХалилуЛлагъаз вичин хва Исмаил гьикI къурбанд ийиз кIан хъанайтIа суьгъбет виридаз хъсандиз чидач. Амма чна и ихтилат кIел тавурбуру кIелун патал ва берекагъ къачун патал ийизва. Иман гъайбуру яб акалрай.

Ибрагъима сир яз Аллагъдиз вичин хва къурбанд ийида лагъана ният авуна, нагагъ ам адаз хайитIа. И ният ада Намрузан чилер туна Шамдиз хкведай вахтунда авуна. Амма са къадар вахт ала-тайла и кар адан рикIелай фена ва гъа бинедай хъиз секиндаказ яшамеш жез хъана. И вахтунда са затIни рикIелай тефизвай Аллагъди ният адан рикIел хкана. Йифиз Ибрагъимаз ﷺ Аллагъди вичин хва къурбанд авунин эмир атана. И ахвар адаз ирид йифиз галаз-галаз акъуна ва ахпа адан рикIел вичи авур ният хтана.

Ибрагъима вичи гайи гаф къилиз акъудун къетIна. Ада вичин хъиз ебни чIул къачуна Мина дагъдиз рекъе гъатна кIанзавайдакай лагъана. Исмаил ада лагъай шейер къачуна кIел хъиз адан гуьгъуьна гъатна. Рекъе ада вичин бубадивай хабар къуна: «Чна епиникайни чIулдикай вучзава?» Ибрагъима ﷺ лагъана хъи, бес гъер къурбанд авуна кIанда. Иблисди Ибрагъиман ﷺ вилик вичи авур ният къилиз акъудун патахъай къастунин къевивал къатIана ва ам Исмаилан ﷺ дидедин патав фена. Инсандин кIалубдаваз адан патав атай иблисди хабар къуна: «Ви гъуьлни хва гъиниз фенва?» Ада жаваб гана: «КIарасар гъиз фенва». Иблисди адаз Ибрагъима ﷺ Исмаил ﷺ тукIвазвайдакай лагъана. Амма ам идахъ инанмиш хъанач. И чIавуз иблисди лагъана: «Ибрагъима лагъана бес и кар авун патахъай адаз Аллагъдин амру ава». Ибрагъиман ﷺ патав лагъана: «Нагагъ эмир гъахътинди ятIа, аз ам бес я». Инал са затIни вичивай тежедай чIал чир хъайила иблис Исмаилан ﷺ патав фена ва абуру вуч ийизва лагъана хабар къуна. Исмаила ﷺ къевидакъ лагъана хъи, бес Къурбанд тукIваз физва. Негъ авунвай иблисди адаз лагъана: «Ваз вуж тукIун лазим ятIа чизвани?» Исмаила ﷺ хъуьрена хъиз адаз жаваб гана, бес вичиз чизвач лагъана ва и вахтунда иблиса адаз тукIвазвайди Исмаил ﷺ вич тирдакай лагъана. Исмаила ﷺ иблисдивай «Вучиз зун я?»- лагъана, хабар къуна. Иблисди жаваб гана: «Ибрагъима лагъана, бес икI авун патал Аллагъдин эмир ава». Исмаила ﷺ идахъ жаваб гана хъи: «Нагагъ ахътин эмир аватIа, зун шад я». Идан ниятдин къевивал акур иблисди гила Ибрагъиман ﷺ патав чукурзава ва адавай хабар къазва: «Гъиниз физва?» Ада ам лянетламишна ва чукурна, амма шайтIан мад адан гуьгъуьна гъатна. Пуд сеферда шайтIанди Ибрагъималай ﷺ алудна ва гъар сеферда Ибрагъима и

негъ авунвайдал ирид кIван гадариз хъана. Минада, вичиз жамаратар лугъузвай гъа и чкадал гъаждин вахтунда зияратчийри къванер гадарзава. Аллагъди шайтIандивай Ибрагъим ﷺ ва адан мукъвабур дуьз рекъелай алудиз тунач. Вичин пехилвиляй иблис вич алдатмишунинни амалдарвиллин фуруз аватна.

Эхирки Ибрагъима ﷺ Исмаилаз ﷺ Аллагъдин эмирдикай лугъун къетIна, яни Аллагъдин эмирдалди вичин хва къурбанд ийизвайдакай. Исмаила ﷺ жаваб гана: «Буба, Аллагъдин эмир къилиз акъуд – иншаллаАллагъ гъа ида ваз зи сабурулувал, муьтIуьгъвал аквада». Ибрагъима ﷺ вичин хъиз гъилер ва кIвачер кутIунна хъиз, ам эрчи патав къвалахъ элкъуьрна. Цава авай малаикар Аллагъдиз муьтIуьгъ тир бубадизни хъиз килигъзавай. «Буба, зун хъиз хъиз кутIунун кутугнавач. Вуна зун ахъая», - лугъуда Исмаила ﷺ. Ибрагъима ﷺ ам епиникай азадна, гъилер ва кIвачер ачухна. Бубадихъ галаз чара жедайла Исмаила вичин рикI алай дидедиз салам це лагъана тIалабна.

Адаз сагърай лагъана хъиз, Ибрагъима ﷺ чукул къачуна ам туьтуьнилай цIугуна, амма чIулди гъатта гелни тунач. Исмаил-Забигъуллагъди (Аллагъдин къурбанд) бубадиз лугъуда: «Белки ваз зи чиниз килигиз четин ятIа? Язух татана тукIукI», - ва муьтIуьгъ яз чин кIаникна къаткана. Амма Ибрагъима ﷺ гъикъван алахъунар ийизвайтIани, чукулди Исмаилан ﷺ бедендиз са хасаратвални гузвачир. МасакIа тахъайла бубади чукул чилел гадарна ва и вахтунда чукул адахъ галаз рахана: «Къве эмирдикай: Аллагъдин – тукIун тавун ва ХалилуЛлагъдин – тукIун, за сифтегъанди, Халикдинди къилиз акъудзава. Завай ам гьикI тукIваз жеда, эгер адан пелел Мугъаммадан нур алатIа?»

Завай Аллагъдин буйругъ авачиз ваз кIани кIвалах ийиз жедач». Им акурла вирида – чилерал ва цаварал алай малаикри, гъайванри ва къушари, гъатта сес авачир балугърини Аллагъдивай бубадинни хъиз язух агун тIалабна. И чIавуз халикди Ибрагъим-ХалилуЛлагъдал ﷺ вахъа агакъарна: «Къад садакъта руя» (Вуна акурди къилиз акъудна, яни ахварай акурвал авуна). Гъа и вахтунда Жибрилди ﷺ Женнетдай гъер гъана, ам деведив барабарди тир. Исмаилан ﷺ паталай гъа и гъер тукIун эмир авурла вирида шаддаказ «Акбар» (Аллагу Акбар!-Аллагъ чIехи!) лагъана. Лугъузвайвал, бес а гъер Хабила авур ва Аллагъди къабулай къурбанддинди тир ва къудратлу тир Аллагъди ам Женнетда Ибрагъим-Халилуудиз багъишун патахъай хуьзвай.

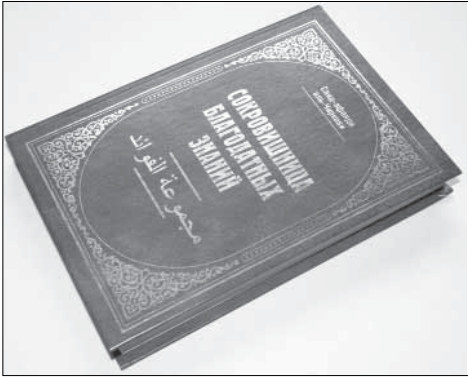
Тавратдинбуру къурбанд Исгъакъ ﷺ ийизвайди тир лугъуз тестикъзаватIани, гъакъикъатда тестикънавайвал ва вири рази тирвал къурбанд Исмаил ﷺ ийизвайди тир.

Я Аллагъ, Вуна чакай, Ибрагъиман несилдин векилкай ва Ашаридин акъида кваз къазвайбурукай Суннадин векилар ая ва чун Суддувандин юкъуз абурун барактдикайни шафаатдикай хкудмир. Амин!

КъатI ама

Къиметлу чирвилерин хазина

Эвел – алатай нумрайра

Къенвай касдихъ капI авунин месэлани, гъа винидихъ къейд авунвайбурукай я. Къенвайдахъ капI тавун патал, ахъгинди, дугъриданни, инанмишсузди хъайидан гъакъиндай тестикъзавай тамам делилар лазим я. Мумкин я, чаз инсан гъикI, гъихътин шартлара къенатIа чир тахъунни. Месела, белки, ам капI ийизвай, сивер хуъзвай кас тир жеди. И месэладай чаз жуван къарар акъуддай, веревирдер ийидай ихтияр авач. Амма бязи шартлар ава, абуру инсан инанмишди, я тахъайтIа, инанмишсузди яз къенани чирда.

Винидихъ къейдзавайдан мана ихъгинди я. Хаварижайрикай («къалкъиж твазвай», «къве патал пайзавай-бур» - 657-йисуз Халифатдин кыле Али ибн Аби Талиб, я тахъайтIа, Муавийя акъвазун лазим яни, тушни гъадан гъакъиндай сад-садаз акси акъвазай дестеяр) къведани чпин гапура акъудна хъиз, имам Абу Гъанифадин патав истемешунар гъаз атана: «Вуна чи къве суалдиз жаваб гун лазим я. Нагагъ жаваб гайитIа, чан аламаз тада, тагайтIа, яна рекъида». Имам рази хъана. Абуру бес гъаятда къве мейит ава лугъуда. Абурукай садан мейит ички хъайидалай къулухъ кефли хъана къейиданди я, муькуьди аял хадайла къенвай чалкечир дишегълидин мейит я. Абурукай къведни чпин гунагърилай гъил къачун патал тIалабиз тахъана къена. Абуру вужар я – мусурманар, тахъайтIа, инанмишсузбур ва абуру патал гъихътин къарар акъудун лазим я? Имамди хабар къуна, къенвайбур чувудар яни? Абуру жаваб гана – ваъ. Ахпа ада хабар хкъуна, абуру хашпарайрик акатзавани? Абуру мадни инкардин жаваб хгана. Мажусияр яни лагъай суалдиз ваъ лагъай жаваб хъана. Ахпа имамди хабар хкъуна: «Бес абуру вужар тир?» И къве касди жаваб хгана: «Мусурманар». Идалай къулухъ Абу Гъанифади лугъуда: «Ингъе, куьне куь суалдиз жаваб гана». «ГъикI бес?» - мягътел хъана абуру. «Исятда куьне къведани къенвайбур мусурманар тирдан гъакъиндай шагъидвал авуна. Гила нивай абуру имансузар я лугъуз жеда?» Имамдихъ гъихътин камаллувал авайтIа, фикир це садра, абурувай чпивай къенвайбур мусурманар тирдан гъакъиндай шагъидвал ийиз туна. Ахпа абуру къведани хабар къуна: «Нагагъ гъакI ятIа, чаз лагъ, и къенвайбур къведни гъиниз аватда? Жегъеннемдиз, тахъайтIа Женнетдиз?» «Аллагъдиз гъиниз кIан хъайитIа, гъаниз. Гъил къачудани, жаза гудани – вири Адалай аслу я!» Вичиз «Гъужжату-ль-Ислам» («Ислам субутзавайди») лагъай имам Гъазалиди (Аль-Гъазали Абу Гъамид (1058-1111) – машгъур теолог, суфий, философ ва факъигъ-шафиит) лагъана: «Къез мусурмандай гъихътин хъайитIани гунагъар акуртIани, ам

имансуз я лагъана, тахсир кутамир. ГъикI хъи, къез адан къилихда Аллагъдин вилик тариф ийиз жедай хътин хесет аватIа чизвайди туш». ГъакIни Аллагъ чир хъайибуру (арифун) ва имамри инсанрикай са вуж ятIани имансуз я лугъуз тестикъун кутуг тавур кар яз гъисабзава. Къуй чаз Халикъди акъул гурай абурун рекъий фидайвал!

Винидихъ гъанвай гъадисдин мана, Пайгъамбардин ﷺ вичин уьмет 73 хилез пай жеда ва абурукай 72 Жегъеннемдиз аватда лагъана тестикъун, ибур вири кафирар я лугъуникай ибарат туш (кафирун). И гъадисдин мана 73 дестедал ийидай суддувандив гекъигун ва абурукай сад ахъайна 72 дустагъда ацукъаруникай ибарат я. Жаза къилиз акъудайдалай къулухъ, авур гунагъриз килигна, гъар са десте тайин тир вахтуналди жегъеннемда жеда, ахпа абуру анай акъудда. Мусурман уьметдикай жегъеннемда эбеди яз садни амуьдач. Чеб инанмиш тушиз эхиримжи нефес акъудайбур, суддал яна къинкъин жаза гана ва мад уьмуьрдиз элкъвена хкъез тежедайбуруз ухшар я. И инсанар эбеди яз жегъеннемда амуькуьда ва абурун патахъай гайи садакъадикайни ахътинбуруз хийир жедач. Ихътин инсанриз инанмиш тушиз къейибур лугъузва. Иман гъаз, инанмиш яз къинкъинилай еке шадвал авач. Къуй Аллагъди ажал агакъарай вахтунда вири уьмет имандал кIеви яз турай. Садазни вичин эхиримжи нефес гъихъгинди жедагIа чизвайди туш. Ва гъич садавайни мусурман имансуз яз къена лагъана тестикъ ийиз жедач, нагагъ идан гъакъиндай субутвал ийидай кIеви делилар авачиз хъайитIа. Са нел ятIани савадсузвили (жагъль) гъалибвал къазанмишна лагъана, я туш хъи, са вуж ятIани диндин месэлайра тIимил гъавурда авайди я лагъана тестикъуналди, ахъгиндахъ къейила ийизвай капI къадагъа авун дуъз туш.

Буба рагъметдиз фейидалай къулухъ ада веледриз тунвай ирсиникай садакъа гайитIа жедали?

Вич рекъидалди вилик мергъяматлувилини макъсаддалди тунвай ирс етимрин ирс яз амуькуьзавач. Нагагъ мергъяматлувилини макъсаддалди тунвай мал-девет пудай са паюнин артух тушиз хъайитIа, и веси къилиз акъудна кIанда. Нагагъ ирссагъибар яш тамам хъанвайбур яз ва тунвай весидалди ирсинин къадар пудай са паюнилай алатнаваз хъайитIа, абурун разивал гуналди ирс мергъяматлувили харж авуртIа жеда. Нагагъ ирссагъибри чпин разивал ганвачтIа, харждай ихтиярни авач. Нагагъ ирссагъибар яш тамам тахъанвай аялар яз хъайитIа, весидилай артуханди яз гъич са кепекни харжун лазим туш. Им етимдин ирс я. Нагагъ къенвай касдал буржар алаз хъайитIа, абуру весидикай хкъудна вахкана кIандач, анжах тунвай мал-деветдикай (тарика).

Гаф дишегълийри чпин гъуьлер рагъметдиз фейила садакъа яз адан пек-партал гузва. ИкI авун лазим туш. Адан парталар абурувай маса гайитIа ва я туш хъи, аялрин яш тамам жедалди, абуруз адакай хийир хъун патал хвейитIа жеда. Ва маса къадар мал-деветни дишегълиди аялриз хийир жедайвал ишлемишун лазим я. Нагагъ гъар йисуз мал-деветдилай гузвай

фарз тир закят аялриз гъанватIа, рамазандин варз алатайла гузвай закят ва я садакъа хъурай, дидедай адакай менфят къачуз жеда, амма акатайвал адаз эгечIна кIандач. Ихътин аялрин дидедай анжах вичин мал-деветдикай садакъа гайитIа жеда, етим аялрин ирсиникай ваъ. Месела вичин мажиб, пенсия, вичин гъалалдин, зегъметдин пул.

Дидедриз чпиз тунвай ирсиникай садакъа гуз кIан жедай дуьшуьшарни ава. Имни авуна кIандач. Къадагъа алачирди хъун патал са шартI къилиз акъудун лазим я: весидалди тунвай ирс лазим тегъерда пайна, гъардаз вичиз къезвай пай къалурна кIанда.

Месела, муьжуьд патал пайнавай ичиникай дидедай вичиз къезвай са пай къачуда. Гъа и са паюник

къакъудна дустагъра туна. Абурун тахсир вуч тир? Коммунистри абурувай къакъудай кIвалера вуч авуна? Чи бубайрин гъалалдин зегъмет ва эммени гъарнихъ тар-мар авуна, гъукуматди чун гъарнихъ чукурна, гуя чIурун верчерин шарагар я. Куь чав и ва я маса са къадар гъахъсузвилериз дурум гуз туна? Гъукуматдин къанунри. Нагагъ виликан девирар хтана гъа вахтарин къайда-къанун хтун хъийидайвал хъайитIа, гъа имни, шаксуз чна эхуниз мажбур жеда. Икъван гъукуматдин къанунриз муьтIуьгъ тир, амма Аллагъдин вилик, Адан жазадикай кичIебал авачир чаз гъихътинбур я лугъуз жеда? Адан регъимдикай хабар авачир, Адаз муьтIуьгъ тушир ва Адан разивал гъикI къачун лазим ятIа

виридан пайни квайди я. ИкI нагагъ дидедай муьжуьдай са пай вичин ирс вахчуртIа, ам гъа и паюнин иеси жезвач та адакай атIудалди, гъикI хъи, аник амайбурун пайни акатзавайди я. Вичиз татанвай ирсиникай адаз садакъадай пайдай ихтияр авач. Пенсиядин пул веси хъиз туртIа ва я маса мергъяматлу крариз гайитIа жеда.

Иесидин ихтияр авачиз адан чиликай менфят къачудай ихтияр авани?

ИкI чинлай атIана суал гузвайбурук, чпиз бубайрилай ирсинай атанвай чилер масабурун гъиле гъатнавайбуру гузва. Чарабурун чилерикай менфят къачузвайбуруз лагъайтIа, идан гъакъиндай суалар арадал вегъин эсиллагъи хуш жезвач. Нагагъ завай хабар къуртIа, авайвал лугъун хъайитIа, за абурукай гъич садан терефни хуъзвач. Вучиз? Вучиз лагъайтIа, чилин иеси вичин гъахълувилихъ ягъуна, шариат вичин патал алайдахъ кIевелай инанмиш яз рахазва. Масад лагъайтIа, киснава, гъикI хъи адаз вич магълуб жедайди чизва. Ихътин вахтунда вуч авун лазим я? Мад икI хъун лазим туш, са тайин тир меслятдал атана кIанда.

Сифте нубатда чи ата бубаяр гъина ава лагъана фикир авун лазим я, яни чеб къе чилерин гъакъиндай арадал атанвай гъуьжетдин себебар хъиз. Гъина ава абуру ва абуру чпихъ галаз вуч тухузва? Сифте нубатда гъа идакай фикир авун лазим я. Абурукай чIехи паяр чпивай чилер

чизвачир ва идаз артух фикир тагузвай чакай вуч лугъуз жеда?

Чпин гъиле къуват авай и дуьньядин чIехибур чеб рази тирбурун агалкъунриз къимет гузва. Абуруз къул-лугъзавайбуруни чпиз гъуьрметдин тIварар къачун патал тIимил алахънар ийизвач. Ни чеб лайихлудаказ, Аллагъ рази жедайвал тухузватIа, Ада Женнетдин няметрикай хиве къунва. Вучиз, нагагъ чаз гъакъикъат чизватIа, и чилерин гъакъиндай чна гъуьжет чIугъазва? ИкIани жезва, вахани стхадди чилер патал сада-садахъ галаз гъуьжет чIугъазва ва нетижада сад-садав хъел жезва. Шариатдал асаслу яз ихътин гъуьжетар хъун лазим туш. ГъакIни чкадин адетрал ва къанунрал асаслу яз абурун гъакъиндай гъуьжетар кутунни дуъз туш. Инсандин акъулдини им къабулдай кар туш. Вичи кечирмишзавай уьмуьрдин сергъятдай акъат тавун патахъай я кIеви къанун герек я, я тахъайтIа, мягъкем иман. И къве хесет тахъайтIа, чун чпел къил алачиз уьруьшриз акъуднавай гъайванрин суьруьдиз ухшар жеда. Инсан патал виридалайни хъсан ва чарасуз хесет им хъун лазим я: са низ ятIани са вуч ятIани авун патахъай сифте нубатда адан чкадал жув эгична кIанда, ва зав гъакI эгечIнайтIа, за жув гъикI гъиссдай лагъана, суал гун лазим я? Заз им бегенмиш жедали, тахъайтIа жедачни? Вичихъ галаз икI эгечIна такIан инсан ихътин дуьшуьшда гъахъ гъайди жезвани?

КъатI ама

Вири махлукъат Аллагъ-Таалади Мугъаммад

Пайгъамбар патал ﷺ халкънава

«Я Мугъаммад, дугъриданни, Аллагъ-Таалади лугъузва, эгер вун хъаначиртIа, Ада Женнет халкъдачир, эгер вун хъаначиртIа, Ада жегъеннем халкъдачир» (гъадис)

«Мугъаммад Пайгъамбардихъ ﷺ инанмиш хъухъ ва жуван уьмметдизни адахъ инанмиш хъун эмир це. Эгер Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ хъаначиртIа, За я Адам ﷺ, я Женнет, я жегъеннем халкъдачир. Дугъриданни, за цин винел аль-Арш халкъна ва ам зурзас башламишна. За адан винел «Ла илагъа

илла-л-Лагъ Мугъаммада-р-расулу-л-Лагъ кхъейла, ам акъваз хъана» (Гъадис)

Абу Шейха Ибн Аббасалай са гъадис гъизва. Ана лугъузва хъи, Аллагъ-Таалади Иса пайгъамбардиз ﷺ ихътин вагъйу (откровение) ракъурнава: «Мугъаммад Пайгъамбардихъ ﷺ инанмиш хъухъ ва жуван уьмметдизни адахъ инанмиш хъун эмир це. Эгер Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ хъаначиртIа, За я Адам ﷺ, я Женнет, я жегъеннем халкъдачир. Дугъриданни, за цин винел аль-Арш халкъна ва ам зурзас башламишна. За адан винел «Ла илагъа илла-л-Лагъ Мугъаммада-р-расулу-л-Лагъ кхъейла, ам акъваз хъана». Аль-Гъакима им гъакъикъи гъадис я лугъузва.

Гъа ихътин гъадис ада Умар ибн ХатIтабалайни гъизва. Имам Джамалуддин Магъмуд ибн Джумалата лугъузвайвал, ихътин кардиз тек са Пайгъамбардилай ﷺ гъейри мад касни лайихлу хъайиди туш.

Ад-Дайламиюди Ибн Аббасалай гъанвай гъадисда Пайгъамбардиз ﷺ лугъузва: «Зи патав Джабраил малаик атана ваз заз лагъана: «Я Мугъаммад, дугъриданни, Аллагъ-Таалади лугъузва, эгер вун хъаначиртIа, Ада Женнет халкъдачир, эгер вун хъаначиртIа, Ада жегъеннем халкъдачир».

Пайгъамбардин ﷺ женгинин юлдаш Сальман аль-Фарисиди гъизвай гъадисда лугъузва хъи, Джабраил Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ патав атана ва лагъана: «Дугъриданни, ви Реббиди лугъузва: «Эгер За Ибрагъим пайгъамбардикай ﷺ Жуван халил (дуст) авунатIа, вакай За Жуван гъабиб (виридалайни кIаниди) ийизва. За Жув патал валай

гъейри къиметлу гъич са махлукъатни халкънавач. Дугъриданни, за дунья ва ана яшамиш жезвайбур халкънава абуруз ви лайихлувилер ва ви дережа чир хъун патал. Эгер вун хъаначиртIа, за дуньяни халкъдачир».

Шейху-ль-Ислам аль-Булькинйяди «Аль-Фатава» ктабда Али бни Аби Талиба агакъарнавай гъадис гъизва. Ана Аллагъ-Таалади вичин Пайгъамбардиз ﷺ икI лугъузва: «Я Мугъаммад, Зи зурбавилел ва къуватдал къин хъуй, эгер вун хъаначиртIа За Зи чилер ва цавар халкъдачир, За и цав хкаждачир ва и чил экIядачир».

Ибн Тагирбекан «Аль-мавлид аш-Шариф» ктабда кхъизва хъи, Аллагъ-Таалади Адам пайгъамбар ﷺ халкъ авурла, адав лугъуз туна: «Я Ребби, вучиз Вуна заз Мугъаммадан буба лагъана тIвар гана?» Аллагъ-Таалади жаваб гана: «Жуван кьил хкаж». Кьил хкажай Адам пайгъамбардиз ﷺ Аршдин винел Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ Нур акуна ва ада хабар къуна: «Я зи Ребби! Им вуч Нур я?» «Им ви несилдай акъатдай пайгъамбардин Нур я, адан тIвар цаварал Агъмад ва чилерални Мугъаммад я, эгер ам хъаначиртIа За я вун, я чилер-цавар халкъдачир». И агъвалатдин гъакъиндай мадни аль-Гъакима «ас-СахIихI» кIватIалда Умар ибн аль-ХатIтабалай гъанвай гъакъикъи гъадисдини шагъидвалзава. А гъадисда кхъенва хъи, Адам пайгъамбардиз ﷺ Аршдал кхъенвай Мугъаммадан ﷺ тIвар акуна ва Аллагъди ﷺ Адамаз лагъана: «Эгер Мугъаммад хъаначиртIа, за вун халкъдачир».

Аллагъди ﷻ вири пайгъамбарриз Мугъаммад Пайгъамбардихъ ﷺ инанмиш хъун веси авуна

Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ: «Ктабдин агълийривай са затIни хабар къамир. Дугъриданни, абуру квез дуьз рехъ къалурдач, дугъриданни, абур дуьз рекъелай алатнава. Эгер куьне абурувай са шей хабар къуртIа, куьн абурун тапаррал рази хъана кIанда. Аллагъдал къин хъуй, эгер куь вилик чан алай Муса пайгъамбар ﷺ акъвазнавайтIа, адав зи гелеваз финилай гъейри са карни ийиз тадачир»

Аллагъ-Таалади Къуръанда кхъизва (мана): «РикIел хуьх, я Китабдин агълийр (агълу-ль-Китаб (люди Писания), яни хашпараярни чувудар – ред.) Аллагъди ﷻ пайгъамбарриз гъикI веси авунатIа [ва лагъанатIа]: «Ингъе, За квез ктабдай ва гъикметдай вуч багъишзаватIа. Эгер идалай гуьгъуниз куь патав куь ктабрин гъахълувал субутзавай пайгъамбар (яни Мугъаммад ﷺ Пайгъамбар) атайтIа, куьн, са шакни алачиз, гъадахъ инанмиш жеда ва куьне адаз куьмек гуда». Аллагъди ﷻ хабар къуна: «Куьн рази яни ва куьне зи веси къабулзавани?» Абуру жаваб гана: «Чун рази я». Аллагъди ﷻ лагъана: «Шагъидар хъухъ [сад садаз ва куь гелеваз къвезвайбур патал], Зани квехъ галаз шагъидвал ийида» («Алу Имран» сура, 81-аят).

И аятда Аллагъ-Таалади хабар гуз ва хъи, Ада гъар са пайгъамбардивай, Адамалай ﷺ башламишна Исадилай ﷺ хкечIна, эгер абуруз Аллагъди ﷻ Пак Ктабар ганваз ва идалай къулухъ Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ атайтIа, абур адахъ инанмиш жеда ва адаз куьмек гуда лагъана гаф къачунва. Ва и кардиз гъич са куьнини манийвал авуна кIандач.

Фахруддин ар-Разида вичин «Мафатиху аль-Гъайб» лугъудай тафсирда кхъизвайвал, и аятдин мана мадни ам хъун мумкин я хъи, пайгъамбарри чпин уьмметризни, Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ атайла, адахъ инанмиш хъун ва адаз куьмек гун

патал веси авунва. Гаф алмирини гъа и манадал амал ийизва.

Ибн Джарира Али ибн Абу Талибалай хабар гузвайвал, Аллагъди ﷻ Адамалай ﷺ башламишна пайгъамбарар ракъурна ва абурувай, эгер чпин вахтунда Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ атайтIа, адахъ инанмиш жеда ва адаз куьмек гуда ва гъакIни абуру чпин уьмметризни гъа и кар тапшурмишда лагъана гаф къачунва. И ихтилат Ибн Аббасани чал агакъарнава. Аль-Бухариди ам

вичин «ас-СахIихI» кIватIалда, Ибн Касира вичин «аль-Бидаят» ктабда, гъакIни аль-Гъафиза ва ибн Асакира гъизва.

Аль-Гъафиз Абу Бакра Пайгъамбардин ﷺ женгинин юлдаш Джабиралай Пайгъамбардин гафар гъанва. Ада

Аллагъ-Таалади хабар гуз ва хъи, Ада гъар са пайгъамбардивай, Адамалай ﷺ башламишна Исадилай ﷺ хкечIна, эгер абуруз Аллагъди ﷻ Пак Ктабар ганваз ва идалай къулухъ Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ атайтIа, абур адахъ инанмиш жеда ва адаз куьмек гуда лагъана гаф къачунва.

лагъанва: «Ктабдин агълийривай са затIни хабар къамир. Дугъриданни, абуру квез дуьз рехъ къалурдач, дугъриданни, абур дуьз рекъелай алатнава. Эгер куьне абурувай са шей хабар къуртIа, куьн абурун тапаррал рази хъана кIанда. Аллагъдал къин хъуй, эгер куь вилик чан алай Муса пайгъамбар ﷺ акъвазнавайтIа, адав зи гелеваз финилай гъейри са карни ийиз тадачир».

Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ къияматдин ийкъалди эхиримжи пайгъ-

амбар я. Адан рехъ къун маса пайгъамбарриз табий хъунилайни важиблу я. Вучиз лагъайтIа, Миьраждин йифиз Бейту-ль-Мукъаддасда ам купуна вири пайгъамбардин имамда акъвазна. ГъакIни Мугъаммад пайгъамбар ﷺ суд-дувандин Юкъуз вири пайгъамбарар ва вири инсанар патал шафаат ийизвай пайгъамбар жеда. Ам гъич садни лайихлу тахъай «Макъам аль-Магъмуд» лугъудай дережадин сагъиб я.

Пайгъамбарриз гаф гуз тунин сеbeb ам я хъи, абуруз Мугъаммад пайгъамбар ﷺ чпелай виниз ва ам вири пайгъамбардин Пайгъамбар ﷺ тирди чир хъун патал. Гъа инай Мугъаммад вири пайгъамбардин ва абурун уьмметрин Пайгъамбар ﷺ тирди чир жезва. Гъадисдини гъа икI лугъузва: «Зун вири инсаният патал рекъе тунва» (аль-Бухари, Муслим). Гъаниз килигна, дуньядин эхир мукъвал хъана Иса пайгъамбар ﷺ чилерал эхвичIайла, ада Мугъаммад Пайгъамбардин шарият кьиле тухуда.

Пайгъамбардикай ﷺ материалар гъазурайди Мугъаммад аль-Къагъибиди я

Юсуф Къурбанов
Аялриз эдебар чир ая

Гъадисрикай сада лугъзува: "Квекай гъар сад чубан я ва гъар сада вичин суъруьдин жавабдарвал тухузва". Чна чи аялриз алимриз, шейхериз, гъакимриз, чъехи ксариз ва масабуроз гъурмет ийиз чирна клянда.

Аялриз (рушариз ва гадайриз) эдебар чир ая. Жуван рушариз, а кар дидейрал вегин тавуна, эдебар жува чир ая.

Гъакъни абуруз мугъманар ва пишкеш гъаз атай кас къабуллиз чирна клянда. Аялриз бубадин дустар чир хъана клянда ва абуруз гъурметна клянда.

Зулумкардихъ галаз гуърушмиш хъайи чъавуз ва абурун клявализ фейила, жува-жувал гуъзчивал ая, гъарам затъ клян жемир.

Са сеферда Шейх Шазили хандин патав халкъ патал виш тлялабун гъаз фена. Ханди адан гъич са тлялабунни къабулнач. Шейх хъфидай чъавуз хандиз адаз диргъемар гуз клян хъана. Шейхди абур къабулнач ва хандин къваларив гъай клялрал туб тлюкьурна, абур вири къизилриз элкъвена. Шейхдин тлялабунар къилиз акъуднач лугъуз хан пашман хъана, ва ада абур вири къабулна.

Жувагай жув хуъз тежедай касдиз зулумкар гъакимдин патав тефейтля хъсан я, гъикъ лагъайтля, эгер ам фейитля, анай гунагърикай михъи яз къведач.

Диндин стхайриз, чпелай фитне авурбурулай, гатайбурулай, девлет къакъудайбурулай, буба ва стха къейибурулай гъил къачуниз эвер це. И эмирдиз алимрини ва гъабурун гуъгъуналлаз физвай инсанрини яб гана клянда. Эгер гъабуровай гъил къачуз тахъайтля, гъакъан ксарини лугъуда: "Эгер алимри гъил къачузвачтля, абурулай зайиф чна гъикъ къачуда". Алимар ва хъсан ксар амайбурулай гъурметлувилелди диндин стхадин гъил къуналди ва зулумкаррихъ галаз сабурулу хъуналди тафаватлу ийиз жезва. Акъ хъайивилай абуруз гъил къачун тавун кутугнавач. Амма са бязи алимар ва валияр гъил къачунал шкъакъбур хъиз аквада, амма рикъин къеняй гъил къачудайбур яз жезва. Лугъуда хъи, Жалалуддин Суютъидихъ гъахътин къилих авай.

Жуван диндин стхайриз, диде-бубайриз гъурмет авуниз эвер це. Абур къейидалай гуъгъуниз абурун дустариз гъурмет ая.

yusufassalam@gmail.com

"Зи гудегдин мез атлугътля..."

Исламди аялиз диндин тербия гуниз къетлен фикир гузва

Эвел – алатай нумрайра

Гъеле аял чъавалай вичин велед дуъз рекъай фин патал гъар са диде-буба алахъун лазим я ва адаз и жигъетдай диндинни ахлакъдин тербия гунни. Диндин тербия вуч я лагъайтля, им Исламдин шартлярикай (шагъада, капъ, сив хуън, закят, гъаж) чирвилер гун я. Аллагъ ﷻ клян хъунин гъиссер аялдик чарасузбур яз кутун лазим я ва Ада халкъ авурбурукай суъгъбетна клянда. Гъакъни аялдин къанажгъа вич Аллагъдиз ﷻ аквазвайдан гъакъиндай фикир тун лазим я, гъатта вичиз Аллагъ ﷻ аквазвачтляни. Марифатдин тербия лагъайла чна ахлакъдинни марифатдин ерияр фикирдиз гъизва ва гъа ибур гележегдин тамам инсандин асул кар алай ерияр, къилихдин къилин бинеяр я. Диндал бинеламиш хъана тербия ганвай аял марифатдинни ахлакъдин жигъетдай тербия алайдини жеда, яни дин – им асул бине я, марифат лагъайтля, клявал.

Таб

Диде-бубайри чпин веледар таб авун, фитне авун ва марифатсузвал таканбур яз тербияламишун лазим я. Таб – им виридалайни нагъакъан, кутуг тавур хесет я. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лугъзува: «Нагагъ адак ихътин къуд хесет кватля инсан къве чин алайди жезва: вичел ихтибар авурла маса гуда; рахадайла табда; хиве къурди къилиз акъуддач; гъуъжет ийидайла ажугъламиш, тепилмиш жеда».

Чун мукъвал-мукъвал ихътин кардин шагъидар жезва, гъикъ аялди вичиз диде-бубади лагъайди къазвачтля ва яб акалзавачтля, бязи «муаллимри» тапаррикай даях къуна лугъзува: «И кар авуртля, чна ваз флан затъ къачуда!» Абуру им таб тирдаз фикир гузвач. Пайгъамбардин ﷺ девирда са кас базардиз фена вичиз лукъ къачун патал. Къекъведайла садал расалмиш хъана. Маса къачуз клян хъайила, лукъран иесидивай адак гъихътин чъуру хесет ква, къилихар гъихътинбур я, лагъана жузада. Иесиди жаваб гуда хъи, бес ахътин нукъсанар квач, амма мез кляраб квачирди я. Маса къачузвайдани ихътин хесетдиз са артух фикир тагана лукъ къачуда. Лукъ лагъайтля, са вацра къене вафалуди хъана. Ахпа йикъарикай са юкъуз ада вичин иеси дигъегъидиз лугъуда: «Йифиз ви гъуъл ксанвайла, адан са шумуд члар атлугътля, я туш хъи

Гъеле аял чъавалай вичин велед дуъз рекъай фин патал гъар са диде-буба алахъун лазим я ва адаз и жигъетдай диндинни ахлакъдин тербия гунни. Диндин тербия вуч я лагъайтля, им Исламдин шартлярикай (шагъада, капъ, сив хуън, закят, гъаж) чирвилер гун я.

адан чларар тур, вун адаз гъаф клян жеда». Итимдиз лагъайтля, и лукъра лугъуда, бес ам вичин папаз рекъиз клянзава, гуя адахъ маса итим хъанва лугъуда. «Йифиз ада вун тукъвада ва рекъида, вуна жув ксанвайдай яхъ ва ваз зун гъахъ тирди аквада», - малумарда ада. Йиф алукънамазин папаз вичин итимдин къилелай са шумуд члар атлугъ клян жеда. Гъуъл лагъайтля, ам агатдалди вил алаз акъвазнавай ва вич ахварал фенвайдай къуна. Адан къилин чларар атлугъ клянз паб алгъанмазни

гъуълуъ ам къуна, яна къена. Дигъегъидин мукъва-къилийри и итимни яна къин хъувуна. Ингъе ихътин меци ва фитнеди вуч авунатля! Гъавилай аялди дуъз лугъузвани, таб ийизвани сифте нубатда гуъзчивилик кутуна клянда. Гъикъ лагъайтля, тапарри хъсан нети-

Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лугъзува: «Нагагъ адак ихътин къуд хесет кватля инсан къве чин алайди жезва: вичел ихтибар авурла маса гуда; рахадайла табда; хиве къурди къилиз акъуддач; гъуъжет ийидайла ажугъламиш, тепилмиш жеда».

жайрал гъидач ва Аллагъ рази жедайвал ийидач.

Чуънуъхун тапаррилай кляусни агъада авач!

Саки чъехи пай вахтара тахсир диде-бубадинди жезва. Нагагъ абуру вахтунда чпин веледар гуъзчивилик кутаз хъанайтля, обществода чуънуъхунал машгъул аялрин къадар тлимил жедай. Гъаф вахтара аялрихъ жуъребажуъре къугъвадай куълуъ-шуълуъ шей-

ер, пулар жезва ва диде-бубайри абур гъинай атана лагъана чпин веледривай хабар къазвач. Нагагъ хабар къуртляни, абуру чеб жазаламишунихъай кичъела

Патимат Сулейманова
suleymanovaassalam@gmail.com

къачагъни жедачир».

Чиркин рахунар

Им аялрин арада машгъур хъанвай виридалайни нагъакъан къилих я, чебни вязерин, Къуръандин ван тахъай аялрин арада. И кардани сеbeb диде-буба я: анжах абуру аял чъавалай чпин веледиз Къуръандихъ ва вязерихъ яб акализ туна клянда. Нагагъ аялди чъехи пай вахт куъчеда тухузватля, шаксуз,

ада гъа ихътин нагъакъан ихтилатар къазва, вични са тербияни алачир аялривай.

Гъадисда лугъзува: «Мусурмандин намусдик хкъадай гафар лугъун явавал я, мусурман яна къиникъ лагъайтля, инанмишсузвал». Гъакъни Пайгъамбарди ﷺ лагъана, бес им виридалайни чъехи гунагърикай я.

Ахлакъсузвал

Гъаф аялри, неинки са аялри, а патал алайдан умуърдила чешне

къачуз гъавалат жеда. Сериалриз, гъар жуъре кинойриз, машгъулатриз килигиз актеррилай, артистрилай чешне къачуз гъавалат жезва. Анжах дин гъай касдила чешне къачуз жеда ва икъ авунни лазим я, яни Ислам ва Суннат къиле тухузвайдалай. Гъикъ хъи, вири пак, михъи инсанри гъамиша пайгъамбардилай ва адан папарилай, асгъабрилай, абурун аялрилай чешне къачуз хъайиди я. Инанмиш туширбурулай чешне къачуна кляндач. Гъадисда лугъзува: «Инанмиш туширбурулай чешне къачузвайбур чакай туш. Инанмиш туширбурулай ва хашпарайрилай чешне къачумир, абуруз ухшарбур жемир». Икъ крар гъикъ жезва лагъайтля, гъар сада вичин диндинни ахлакъдин жигъетдай тербиядиз тлимил фикир гузва.

Диде-бубайри чпи-чеб ва чпин веледар жегъенемдихъ тухузва, абур дуъз рекъел гъидай чкадал. Ша чна Халикъдивай чаз иман гун патахъай, Ада ганвай ферз тир крар къилиз акъудун патахъай тлялабин.

Вун паталди дуьнья халкъна Халикъди

Буба АГЪМЕДОВ,
Къурагъ райондин Ашарин хуьр

Вун паталди дуьнья халкъна Халикъди,
Экуь нур яз хъана ирид цаварал.
Эвел Адам, Эхир Хатам къвериди,
Дидед хана гъатна халкъдин сивера.
Свалаллагъу таала алейгъи ва саллам,
Салат гъиз гъазур хъана жумла-алем!

Исади лагъана диде Марьямаз,
Вич ценцикай хкатай пуд йикъалай
Исламдин дин раиж жеда виридаз,
Гъахъ Пайгъамбар хквед залай гуьгъуьнай.
Сад Аллагъди ракур авур къуд Калам,
Гъахълубур яз авунвай абруз икрам.

Буба фена уьмуьрдай вун такуна,
Намуслу хва, нурлу къамат, милаим.
Адан цир яз Расулюллагъ ракурна,
Сад Аллагъди эхир Хатам тир гъаким.
Исламдин дин тестикъариз тамамдиз,
Эвернай на мусурманриз женгиниз

Вун дуьньядиз къвез гъазур хъай вахтунда
Караматар къалурнай ви дедедиз.
"Гада жеда" -лагъана мурт рахана,
Твар Мугъаммад машгъур жеда тарихдиз.
Тебиатдай чан атана хуш рахаз,
Атирдин ни чкъана лап къуд патаз.

Меккедавай Аллагъдин къвал югъвана
Са шумудра юкь агъузна икрамиз.
Цавай валди малаикъар эвична,
Эмир хъайла вун атайди тебрикиз.
Ширин ванцел мани яна нуьквериди,
Атана лугъуз дуьньядиз са наби.

Маргъаба я, маргъаба я, маргъаба,
Ваз хвашкелди, ваз хвашкелди, хвашкелди.
Дин Исламди цукъ акъудна къуд патал,
Кап-театиз хъана миъивилелди.
Саллаллагъу рабуна ала нури-ль-мубин,
Агъмада-ль-Мустафа Сеййди-ль-мурсалин.

Ашар Буба вакай кхъиз юхсул я,
Михъи тушиз четин я хъи ви твар къаз.
Вал рикъ хъайи велиярин хтул я,
Гъар купунал хуш я хъи вакай рахаз.
Ислам диндин экуь чирагъ Мугъаммад,
Дуьньядин нур, гатфарин рагъ Мугъаммад!

Мавлид мубарак!

Хизан къачел акъалтнавай экуьнахъ,
Вил галай хъиз квахай багъа затунихъ.
Эмир хъайла мавлид тухур мураддихъ,
Агакъарай ниат хъайи югъ мубарак!

Сад тир Аллагъ, ви регъимар зурба я,
Ваз шукур хъуй гунагъар чи пара я.
Алейгъи салам Мугъаммад чаз багъа я,
Пайгъамбар хай а гуьзел югъ мубарак!

Ислам диндин вири шартлар миъи я,
Кап-театун виридалай чехи я.
Эхиратдин абаддин къвал къени я,
А кар патал фикир хъай югъ мубарак!

Гуьзел миъи, регъим, инсаф рикъеваз,
Шейтан, иблис, лагъ-лугъунвай жен яргъаз.
Ибадатиз Пайгъамбард твар мецеллаз,
Зикир ийиз ашкъи квай югъ мубарак!

Мавлид къиле фейи гъар са гъилера,
Яхцур юкъуз нур амуькъа къвалера
Ширин шербет, виртедин дад сивера,
Бахт, берекат гужлу хъай югъ мубарак!

Ашар Буба геж ахварай аватна,
Пашман я хъи вахтар гъилий акъатна.
Куь игъсанар, иншаллагъ, гъакъ къабулна,
Гунагърикай къезил хъай югъ мубарак!

Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак!

Юсуф МАМЕДОВ,
Ахцегърин хуьр

Сад Аллагъди садакъяр къабулрай,
Бедбахтвилер, завалар чи алудрай,
Талабун я: дуьнья ислягъ авурай!

Амин! Амин! Чи къастар я миъи пак,
Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак.

Берекатдин сел ахмиш хъуй къатлариз,
Гуьрметдин таж хкаж хъурай цавариз,
Рехъ ачух хъуй чи мурадриз къастариз,
Амин! Амин! Чи къастар я миъи пак,
Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак.

Аллагъдин твар даим мецел эзбер хъуй,
Диндин рекъе зикир ийиз эллер хъуй,
Гъар хизанда ибадатдин сесер хъуй,
Амин! Амин! Чи къастар я миъи пак,
Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак.

Чи уьмуьрдал ракур хъурай, зар хъурай,
Чи зегъметрал баркалладин твар хъурай,
Чи гъар йикъал пакаман лаз-яр хъурай,
Амин! Амин! Чи къастар я миъи пак,
Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак.

Пашманвилер такурай чаз, тахкурай,
Фитне, гъийбет чи арада таххъурай,
Дин исламдин руьгдаллаз чун сад хъурай,
Амин! Амин! Чи къастар я миъи пак,
Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак.

Чи Ватанда адалатдин нур хъурай,
Чи несилдиз марифат, абур хъурай,
Диндин рекъе чи межлисар гур хъурай,
Амин! Амин! Чи къастар я миъи пак,
Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак.

Аллагъдин ферз: зикир ийин, кап ийин,
Пайгъамбардин весиятар миъиз хуьн,
Чи каламди къалурнавай рекъиз фин,
Амин! Амин! Чи къастар я миъи пак,
Пайгъамбардин чехи мевлид мубарак.

Расулюллагъ, я Мугъаммад

Осман Мегъамедрагъимов,
Дербент Райондин
Аваданрин хуьр

Свалляллагъу аля Мугъаммад,
Свалляллагъу алейгъи ва саллам.

Сифте халкъна ви гуьзел нур,
Лавгуь-ль-магъфузди хиве къур.
Аллагъдиз ви къандай хатур,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Адам бубад вилин нене,
Ибрагъим Пайгъамбард неве.
Чаз ачухай гуьзел Мекке,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.
Вишни къанни къуд агъзурди,
Гуьзетайла вун къвериди.
Ви дин гъакъикъат жериди,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Вун хайила чкъана нур,
Малаикри къужагда къур.
Чехи бубад мавлид авур,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Гъахъ уммат я ваз къаниди,
Эхир шафаат хъийирди.
Чазни хъуй ви пай жериди,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Гъам екез Аллагъди гун я,
Келима-шагъадат гун я.
Чахъ авайди вири вун я,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Ви руьгъ ава чи рикъера,
На гай Калам чи гъилера.
Ви дин девлет я къвалера,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Вун я дуьз рехъ къалурайди,
Гъахъ муьминар жагъурайди,
Къацу пайдах аклурайди,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

На гай шартлар тамамарда,
Са-сад муьмин имамарда.
Аваздалди азанарда,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Чаз играми тир, Аллагъ-Сад,
Вахъ муьгтеж хуьн я чи мурад.
Зикирдалди къачуда дад,
Расулюллагъ, я Мугъаммад.

Мугъаммад Пайгъамбардиз

Айдаев Фазил,
Докузпара райондин
Мискискарин хуьр

Мусурманар я ви уьммет,
Къазанмишна вуна гуьрмет.
Алазва вал еке къимет,
Чугуна дин патал зегъмет.

Сифте хъана буба Адам,
Вунни я чи Эхир-Хатам.
Эвел Адам я пайгъамбар,
Гъадахъ галаз я барабар.

Къуръан гваз атай Пайгъамбар,
Мецел хъана Аллагъ-Акбар.
Меккевийри ийиз тикрар,
Вакай хъана чи Пайгъамбар.

Чи Халикъ - Аллагъ я Сад,
Медина диндал атана фад.
Алцуарна Суфьяна мад,
Ваз аксибур хъана фасад.

Эхир Суфьян пашман хъана,
Къил агъузна дин къабулна.
Вуна адлай гъил къачуна,
Чан играми чи Пайгъамбар.

Хашпараар гъана диндал,
Уммар, Али тур ериндал.
Инсанар къвезва ви диндал,
Зияратдиз ви мискиндал.

Вун я чи умметдин агъа,
Медина я чакай яргъа.
Гъамиша ваз я чи дуьа,
Ви шафаатдик умуд ква.

Я Мугъаммад-мустафа

Абдурагъман Межидов

Яшамаш жезмаз и чилел, Аллагъ рикел алаз хъуй,
Я Мугъаммад-Расулаллагъ, Вунни рикел аваз хъуй,
Вуна чаз Аллагъдин рекъе чан гудай рехъ къалаз хъуй,
Суддин юкъуз хуьхъ чи патал, я Мугъаммад-Мустафа.

Гъарам-гъашем герек туш чаз, жуван зегъмет жен гъиле,
Фитнедивай къерех хъана, гъалалдин фу жен къвале,
Пехилвилер къисмет тахъуй, миъи фикир жен рикел,
Гунагърилай гъил къачу на, я Мугъаммад-Мустафа.

Къейилахъди суал ийиз Мункар, Некир къведалда,
Абурун вилик гъар са инсан гзаф ажуз жедалда,
Фейи уьмър рикел хквез пашман хъана шедалда,
Регъим ийиз чаз гъерекат, я Мугъаммад-Мустафа.

Я Гъабибуллагъ Аллагъдин, я гуьзел нурдин Асул,
Чаз виридаз – стха, вахаз Вун куьмек хъуй, я Расул,
Чна гъизвай салаватар хушвилел ая къабул,
Бигъакъиллагъи берекат, я Мугъаммад-Мустафа.

Къуд патлахъай туькмиш хъана, акърабарив къвез тамир,
Я Расулаллагъ, Вуна чун а зулумрив нез тамир,
Мункар – Некирдиз жаваб гуз чин тийиз чи мез тамир,
Ачуха чаз а йикъан гъал, я Мугъаммад-Мустафа.

Исрафилди Сур гъарайна, вири къахрагъай члавуз,
Диде-буба, гъам стха, вах, гъарма сад квахай члавуз,
Садакайни и чи гъалдиз са куьмек тахъай члавуз,
Дуьшуьш ая чун сад-садал, я Мугъаммад-Мустафа.

Сиратлал муькъвел фейила элкъвез, ишез, гагъатиз,
Шумуд факъир, шумуд ажуз акурлахъди аватиз,
Гъа члавуз вун чаз шафаат тлалаб ийиз Аллагъдиз,
Чаз ахъгин югъ тахъуй лагъ сал, я Мугъаммад-Мустафа.

Гуругъ-гуругъ къвез хъайила, гъарма сад къефле-къефле,
Гъарай алаз шез хъайила, нагъв фида сел хъиз чиле,
Зайиф уьммет къват хъайила Сиратлал муькъуьн къиле,
Вун гъазур хуьхъ куьмек патал, я Мугъаммад-Мустафа.

Гъарасат чуьлда амай къван, квез гъарай-гуж жеда хъи,
Нече жумуд куьчни карван гъа Ви рекъе шеда хъи,
Муьмин касдиз гъа члавуз Аллагъдин куьмек къведа хъи,
Ви нурдинни сел хъурай чал, я Мугъаммад-Мустафа.

8928...57

Зи 13 йис я. За капI ийизва. Амма школа сеbeb яз завай вири кIпар вахтунда ийиз жезвач. За вуч авун лазим я?

- Инал са кар кьейд авун лазим жезва. КапI авун мусурмандин хивез ам акьулбалугъ (совершеннолетие) хьайила аватзава. Дишегълидин акьулбалугъвал сад лагъай вацран кьилер хьунилай башламишзава, эркекдин – сифте поллюцияр хьайила, яни, лезгийри лугъудайвал, «кьацудакай» хабар хьайила. Эгер и кар ашкара тахьайтIа, мусурман (лунный) календардай 15 йис гьисабда. Им чи (солнечный) календардай 14 йисни 7 варз жезва. Гьа и яшарилар алатайла капI тавун чIехи гунагърик акатзава. Анжах им икьван яшар жедалди капI ийимир лагъай чIал туш. Гьар са диде-бубадин хиве вичин аялриз гьвечIи чIавалай башламишна капI чирун ава. ГьакI хьайила, вуна кIпар акьвазарун виже кьведач. Школа сеbeb яз ахъа хьайи капI ам хьийидай мумкинвал хьанамазди кьаза кьувуна кIанда. Ихьтин кIпунин ният ихьгинди жеда, месела: «Ният ийизва за за ахъайнавай рагъдандин кьуд рекьтдин капI кьаза хьувуниз Аллагъ патал. Аллагъу акбар».

8928...23

Квевай Кьурьандайни Суннадай суфизм дуьз рехъ я, лагъана тескиьарзавай чкаяр гьиз жедали?

- Чи газетдадин саки гьар са нумрадиз чна рагъметлу Кьурамуьгаммад Рамазанован «Шариатдин месэлайра вагъабитрин ягъалмишвал» ктаб таржума авуна гузва. Гьанай Квез и суалдиз тамам жаваб жегьиди.

8988...42

За са вацра сивер кьада лагъана садакьа кьунва. Абуру за гьихьтин ниятдалди кьада.

- Чун гьавурда гьатайвал, куьне са вацра сивер кьада лагъана гаф ганва, яни назр авунва. Абуру сив кьазвай гьар са йикъаз ихьтин ният авуналди кьада: «Ният ийизва за пакагъан зал ферз тир за назр авунвай сив кьуниз Аллагъ патал. Аллагъу акбар».

8988...42

Са гьихьтин ятIани сеbeb аваз геж хьайи экуьнин капI пакагъан экуьнин купIунал хкиз жедали?

- Ахъа хьайи экуьнин капI пакадин йикъал хкун лазим кьезвач. Ам мумкинвал хьайила гьасятда кьаза хьувуна кIан жезва, месела, ахварай кватнамазди.

8988...92

«СултIан» ва «Фарман» тIварарихъ гьихьтин мана ава?

- «СултIан» гаф араб чIалай атанва, адан мана «гьукум (власть) гвайди, гьукумдар» я. Араб чIала «Фарман» ваъ, «Фирман» лугъудай гаф ава, адахъ «указ» лугъудай мана ава. Б.Талибавани М.Гьажиева туькьурнавай Лезги чIаланни урус чIалан словардани и гафуниз гьа ихьтин мана, яни «указ» ава. Анжах литературный лезги чIала и гаф ишлемишзавач. «Фарман» тIварцIикай рахайтIа, чна фикирзавайвал, ам араб гафунихъ галаз алакьалу туш ва адан манани малум туш.

8 903...79

Куь газетда «Аят аль-Курси» чап авун тIалабзава

- «Аят аль-Курси» Кьурьандин кьвед лагъай «Аль-Бакъара» сурадин 255 - аят я. Кьурьан кIелун патал араб гьарфар кIелдай тегьер ва абуру акьуддай кьайдаяр (махраж) чир хьана кIанда. ИкI тахьайтIа, чIурукIа кIелзавай аятдин мана дегеш хьун мумкин я. Гьаниз килигна, «Аят аль-Курси», гьакIни Кьурьандин маса аят кIелун патал Куьне араб чIал чирун лазим кьезва.

8988...96

Итим кьейи дишегълиди гьихьтин партал алуькIна кIанда?

- Итим кьейи дишегълидиз яс кьун кьезва. Яс кьуни талуькь кьадагъаяр арадал гьизва:

1. Маса итимрин фикир желбдай экуь рангарин перемар алуькIун.
 2. Дишегълидиз чеб кьалуьриз ихтияр ганвай чин ва гьилин капашар хнада тун, яни маса итимрин фикир желб тавун патал дамахар авун.
 3. Гьам кьизилдикай, гьам гимишдикай авунвай безетмишдай затIаралди жуь чIагурун.
 4. ГьакI жуван бедендиз, гьакIни парталриз атирар ягъун.
- И кьадагъаяр иддадин вахтунда (4 варзни 10 югъ) амуькьзава.

8 928...14

Инсандиз кьейидалай кьулухъ Кьияматдин югъ жедалди вуч жезва?

- Кьейидалай гуьгьуьниз инсандин руьгъ малаикри Аллагъдин патав тухузва. Эгер ам уьмуьр дуьз шариатдив кьадайвал тухванвай кас яз хьайитIа, вири малаикрини «ам вуж я ихьтин хьсан кас» лугъуз хабар кьада. Аллагъ-Таалади ам Вичини тебрикда. Ахпа Ада малаикриз адан руьгъ Мункир-Накиран суалриз жавабар гун патал суруз хутахун эмирда.

Гунагъкардин руьгъдикай лагъайтIа, адав кваз кьан тийидай тегьерда эгечIа, адахъ садани чин элкъурдач ва Аллагъди ам суалриз жавабар гун патал суруз гадар хьувун эмирда.

Ахпа руьгъ эхиримжи дуьньядиз – Барзагъдиз (загробная жизнь) рекье твада. Ана абуру Суд-дувандин югъ гуьзлемишда. Дуьз, салигъ уьмуьр кьиле тухвайбуруз Барзагъда абурун хьсан крарикай юлдашар жеда. Пис крар эйбежер суфатар алай пис юлдашриз элкъведа. Абуру кьенвайдаз вуна ихьтин крар авуна лугъуз туьгьметар ийида. (Имам Газали. ИхIя улми-д-дин).

8963...87

Мусурмандин вичин атIанвай чIарарни кикер гьиниз авун лазим я?

- Мусурмандин авун санал кIватIна чилик кутун меслят кьалурзава.

Рузнама Март

югъ	Пакаман Ас-СубхI	Рагъ экьечI- завай вахт	Нисинин Аз-Зугьр	Рагъдан- дин Аль-Гаср	Гьетрен Аль- Магъриб	Мисен Аль- гIишаъ
1	4.47	6.28	12.00	15.06	17.40	19.05
2	4.46	6.26	12.00	15.07	17.41	19.06
4	4.43	6.20	12.00	15.09	17.44	19.09
6	4.39	6.17	12.00	15.10	17.46	19.11
8	4.36	6.15	12.00	15.12	16.49	19.13
10	4.32	6.10	12.00	15.13	16.52	19.16
12	4.29	6.08	12.00	15.15	16.54	19.18
14	4.24	6.05	12.00	15.16	17.56	19.21
16	4.21	6.02	12.00	15.18	17.59	19.24
18	4.18	5.59	12.00	15.19	18.01	19.26
20	4.15	5.56	12.00	15.21	18.03	19.29
22	4.11	5.52	12.00	15.22	18.06	19.31
24	4.07	5.48	12.00	15.22	18.08	19.33
26	4.03	5.43	12.00	15.24	18.11	19.36
28	3.59	5.41	12.00	15.25	18.13	19.38
30	3.54	5.37	12.00	15.25	18.15	19.40

8 928...78

КIпунин вахтунда зи гуьлуь зав телевизор хкудиз тазвач. За капI ийидачни?

- КапI, мумкинвал аваз хьайитIа, маса кIвале ийида. ИкI тахьайтIа, гьа телевизор авай кIвале ийида ва ам кьабулни ийизва. Яни телевизор капI тавуна тадай сеbebрик акатзавач. («ФатхIу-ль-мугIин»).

8964...35

КапI ийизвай дишегълиди вичин кьилел вуч алуькIна кIанзава?

- КапI ийизвадан аврат кIеви авун чарасуз шартI я. Дишегълидин авратдик адан кьве капашдилайни ва чинилай гьейри вири беден акатзава. Кьилел аврат кIезавай вуч алуькIайтIани жеда.

ПОДПИСКА-2010

Гуьрметлу стхяр ва вахар!

2010-йис патал подписка эгечIна кьиле физва. Лезги чIалал акъатзавай "Ассалам" газет кьез кIани почтунин отделени-йра, районра кIвалахзавай чи векилривай ва я редакциядиз атана кхьиз жеда.

Йисан кьимет: 186 манат. Индекс 51395

Гуьрметлу мусурманар, "Ассалам" газет кхьиз рикIелай алудмир!

8 928 ...57

Сив шумуд йисалай башламишна кьуна кIанзава?

- Сив кьун инсандин хиве ам акьулбалугъ (совершеннолетие) хьайидалай кьулухъ гьатзава. Акьулбалугъвилин лишан – рушар патал сифте вацран кьилер башламиш хьайила, гадаяр патал сифте поллюцияр («кьацудакай» хабар) хьайила. Им тахминан 14 йисни 7 варз жезва.

Учредитель
Благотворительный фонд "Путь".
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редактор
Зулейха ХАНМЕГЪАМЕДОВА
Канонический редактор
Шамиль ОМАРОВ

Редакциядин Совет
Агьмад-гьажи АБДУЛАЕВ
Сулейман-гьажи ТАГЪИБЕКОВ

Верстка
Лейла ГУСЕЙНОВА

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-37006 от 29 июля 2009 г.
Индекс 51395

При перепечатке ссылка обязательна
Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-салам»

Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____

Сдано в печать 12 февраля 2010 г.

Тираж 4.000 экз.
Адрес редакции:
367015 РД, г. Махачкала,
ул. Азиза Алиева, 2.

Телефон: (8722) 61-00-64

E-mail: assalamweb@gmail.com
web: www.assalam.ru